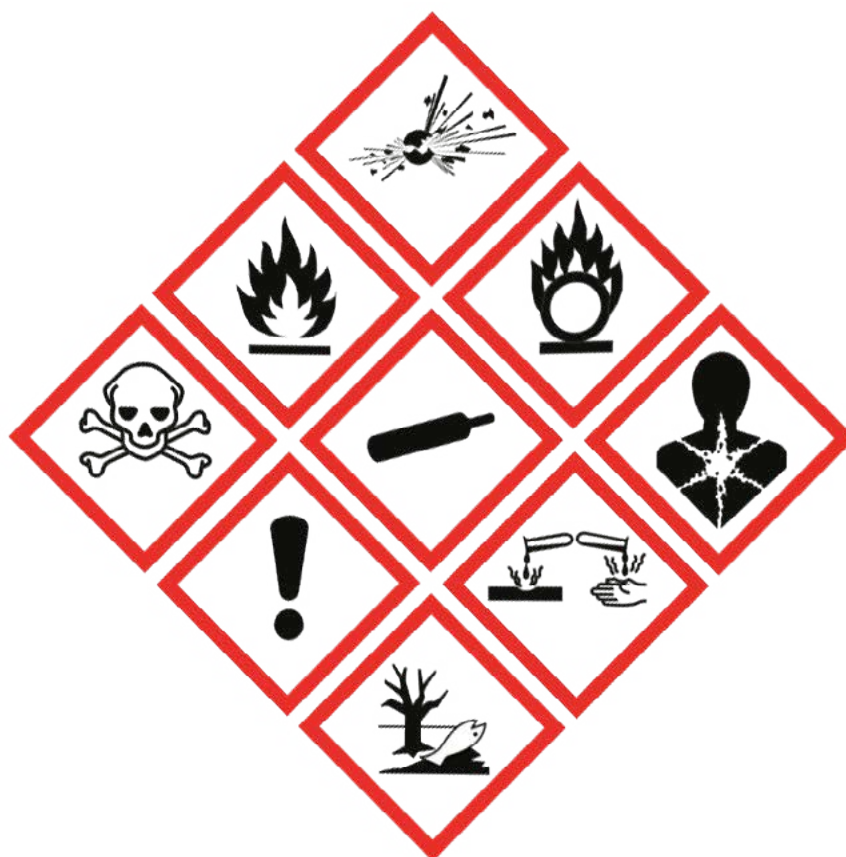

Chemicaliën op de werkvloer: een nieuw etiketteringssysteem

Leidraad ter ondersteuning van
werkgevers en werknemers bij de
overgang naar het nieuwe systeem
voor indeling, etikettering en verpakking

Chemicaliën op de werkvloer: een nieuw etiketteringssysteem

Leidraad ter ondersteuning van werkgevers en
werknemers bij de overgang naar het nieuwe
systeem voor indeling, etikettering en verpakking

Oorspronkelijk in de Engelse taal gepubliceerd als
Chemicals at work – a new labelling system
door het Publicatiebureau van de Europese Unie
© Europese Unie, 2013

Nederlandse vertaling © Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (2014)
De Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg draagt de volledige
verantwoordelijkheid voor de vertaling en de aanpassing.

Dit document werd aangepast en uitgegeven door de Algemene Directie Humanisering van de Arbeid
van de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg

Wettelijk depot: D/2014/1205/12

Verantwoordelijke uitgever: FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1 – 1070 Brussel

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Wat is CLP en welke invloed zal ik ervan ondervinden?	7
2.1. Waarom werd CLP ingevoerd?	7
2.2. Welke invloed heeft CLP op de stoffen en mengsels die ik gebruik?	8
3. Wijzigingen aan de etiketten	10
3.1. Nieuwe gevarenpictogrammen	10
3.2. Signaalwoord	11
3.3. Gevarenaanduidingen (H-zinnen)	11
3.4. Veiligheidsaanbevelingen (P-zinnen)	12
3.5. Aanvullende etiketteringselementen	12
3.6. Gecombineerde etikettering met het oog op vervoer en op levering	12
3.7. Voorbeelden van etiketten	13
4. Praktische aandachtspunten op de werkplaats	16
4.1. KB chemische agentia (KB 11 maart 2002)	16
4.2. KB kankerverwekkende en mutagene agentia (KB 2 december 1993)	18
4.3. KB veiligheids- en gezondheidssignalering (KB 17 juni 1997)	19
4.4. KB moederschapsbescherming (KB 2 mei 1995)	20
4.5. KB jongeren (KB 3 mei 1999)	21
5. De CLP indelingscriteria	22
5.1. Fysische gevaren	22
5.2. Gezondheidsgevaren	33
5.3. Milieugevaren	40
6. Veranderingen aan veiligheidsinformatiebladen en andere documenten	42
7. Bijlagen	45
7.1. Bijlage 1 – bijkomende informatiebronnen	45
7.2. Bijlage 2 – verklarende woordenlijst	48

1. Inleiding

Dit document is bedoeld als praktische leidraad voor werkgevers en werknemers. Het behandelt de wijze waarop de CLP verordening (verordening (EG) nr. 1272/2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels) de volgende regelgeving ter bescherming van werknemers zal beïnvloeden:

- ▶ het Koninklijk besluit (KB) van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van chemische agentia op het werk;
- ▶ het Koninklijk besluit (KB) van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
- ▶ het Koninklijk besluit (KB) van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk;
- ▶ het Koninklijk besluit (KB) van 2 mei 1995 inzake moederschapsbescherming;
- ▶ het Koninklijk besluit (KB) van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk.

Op grond van deze 5 KB's zijn werkgevers verplicht om gevaarlijke chemische stoffen en mengsels op de werkplek te identificeren, de risico's ervan te beoordelen voor hun werknemers en anderen die

kunnen worden beïnvloed door hun gebruik van de stof of het mengsel, en passende maatregelen te nemen om deze risico's te minimaliseren en te verzekeren dat de stof of het mengsel veilig kan worden gebruikt zonder nadelige gevolgen voor de gezondheid van werknemers.

Eén van de belangrijkste stappen bij het identificeren van gevaarlijke chemische stoffen en mengsels is de studie van de informatie die de leverancier erover verstrekt in de vorm van etiketten en veiligheidsinformatiebladen. In het oude systeem moesten leveranciers van chemische stoffen en mengsels op grond van het Koninklijk besluit van 24 mei 1982 houdende reglementering van het in de handel brengen van stoffen die gevaarlijk zijn voor de mens of voor zijn leefmilieu, van het Koninklijk besluit van 11 januari 1993 tot regeling van de indeling, de verpakking en het kenmerken van gevaarlijke mengsels met het oog op het op de markt brengen of het gebruik ervan, en van de KB's van 18 februari 2003 en 9 november 2003 i.v.m. de levering van stoffen en preparaten:

- ▶ de gevaren van chemische stoffen en mengsels identificeren aan de hand van genormaliseerde indelingscriteria;
- ▶ ze op een veilige manier verpakken;
- ▶ hun klanten over de gevaren ervan informeren via etiketten en andere documenten zoals veiligheidsinformatiebladen.

Het Koninklijk besluit van 24 mei 1982 en het Koninklijk besluit van 11 januari 1993, hierna RGS (regelgeving gevaarlijke stoffen) en RGP (regelgeving gevaarlijke preparaten) genoemd, worden nu geleidelijk vervangen door de CLP verordening, die rechtstreeks van toepassing is in alle lidstaten. Dit wil zeggen dat deze verordening niet moet omgezet worden in nationale wetgeving, afgezien van enkele bepalingen in verband met sancties en de verantwoordelijkheden van de bevoegde instantie.

Vereisten voor veiligheidsinformatiebladen (VIB) werden reeds opgenomen in de REACH-verordening (EG) nr. 1907/2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen aanzien van chemische stoffen). Deze verordening is ook rechtstreeks van toepassing in alle lidstaten. Onverminderd deze bepalingen van REACH bezorgt de leverancier van stoffen of mengsels de werkgever, zelfs indien deze daarom niet verzoekt, de informatie die hij nodig heeft voor het uitvoeren van de risicobeoordeling, het vaststellen van de preventiemaatregelen en het veilig gebruik ervan, bij de eerste levering en later bij elke beduidende kwalitatieve of kwantitatieve wijziging in de samenstelling ervan.

De CLP verordening neemt het wereldwijd geharmoniseerd systeem van de Verenigde Naties voor de indeling en etikettering van chemische stoffen ("Globally Harmonised System of Classification and Labelling of Chemicals", hierna GHS genoemd), over in de EU wetgeving. Het GHS streeft naar de verbetering van de veiligheid van werknemers over de hele wereld door de invoering van een

gemeenschappelijke reeks van gevarencriteria en etiketteringselementen, te gebruiken voor chemicaliën. Het GHS heeft dezelfde doelstellingen als de RGS/RGP, namelijk ervoor zorgen dat leveranciers van chemicaliën de gevaren van hun producten identificeren, over deze gevaren communiceren met behulp van etiketten en andere documenten, en hun producten veilig verpakken. Toch bestaan er verschillen tussen het GHS (en dus CLP en de eisen betreffende veiligheidsinformatiebladen in REACH) en het oude RGS/RGP systeem. Meer bepaald zijn er enkele verschillen in de indelingscriteria, gebruikt om een stof of mengsel als zijnde gevaarlijk te identificeren, verschillen in de gevarenpictogrammen, de informatie over de gevaren en de veiligheidsaanbevelingen die vermeld moeten worden op het etiket en in andere documenten.

Deze veranderingen houden in dat u actie dient te ondernemen om u ervan te verzekeren dat u en uw werknemers de nieuwe etiketten herkennen en de informatie erop begrijpen. Indien er onder REACH nieuwe gegevens zijn gegenereerd of ter beschikking gesteld die de indeling van een bepaalde stof of mengsel zouden wijzigen, kan het ook nodig zijn om uw risicobeoordelingen en uw procedures te herzien en te actualiseren.

Het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) heeft uitgebreide richtsnoeren over CLP gepubliceerd. Bijkomende informatie en links naar relevante documenten worden in Bijlage 1 bij deze leidraad gegeven.

2. Wat is CLP en welke invloed zal ik ervan ondervinden?

CLP verandert het indelingssysteem voor de identificatie en omschrijving van chemische gevaren in Europa, alsook de manier waarop deze informatie over de gevaren van chemicaliën gecommuniceerd wordt op etiketten, in veiligheidsinformatiebladen en in andere documenten. CLP wordt, over een tijdspanne van een aantal jaren, geleidelijk aan geïntroduceerd om leveranciers de nodige tijd te

geven om over te schakelen op het nieuwe systeem. Sommige producten vallen al onder het nieuwe systeem, en de rest moet op 1 juni 2015 aan dit systeem voldoen. Stocks van bepaalde producten die zich al in de toeleveringsketen bevinden, kunnen echter gedurende twee jaar na deze deadline verder worden geleverd zonder te worden voorzien van een nieuw etiket.

Stoffen	Alle stoffen moeten worden ingedeeld en geëtiketteerd volgens CLP. In het veiligheidsinformatieblad (VIB) moeten zowel de nieuwe CLP indeling als de indeling van de oude RGS opgenomen worden.	Alle stoffen moeten worden ingedeeld en geëtiketteerd volgens CLP. Enkel de CLP indeling moet in het veiligheidsinformatieblad opgenomen worden.
	Mogelijkheid tot afwijking gedurende 2 jaar, zodat stocks die reeds op de markt waren verder verkocht kunnen worden.	
Mengsels	Kunnen worden ingedeeld en geëtiketteerd volgens ofwel de oude wetgeving gevaarlijke preparaten, ofwel CLP. Als ze geëtiketteerd worden volgens CLP, moeten zowel de RGP als de CLP indeling in het veiligheidsinformatieblad opgenomen worden.	Alle mengsels moeten worden ingedeeld en geëtiketteerd volgens CLP. Enkel de CLP indeling moet in het veiligheidsinformatieblad opgenomen worden.
		Mogelijkheid tot afwijking gedurende 2 jaar, zodat stocks die reeds op de markt waren verder verkocht kunnen worden.

Dit betekent dat u in de komende jaren waarschijnlijk chemische stoffen en mengsels, geëtiketteerd volgens beide systemen (het oude RGS/RGP en het nieuwe CLP) zal verwerven of in voorraad hebben. U en uw medewerkers zullen moeten worden opgeleid om beide soorten etiketteringsinformatie te herkennen en te begrijpen. Het is ook belangrijk dat u uw klanten helpt het nieuwe indelingssysteem te begrijpen.

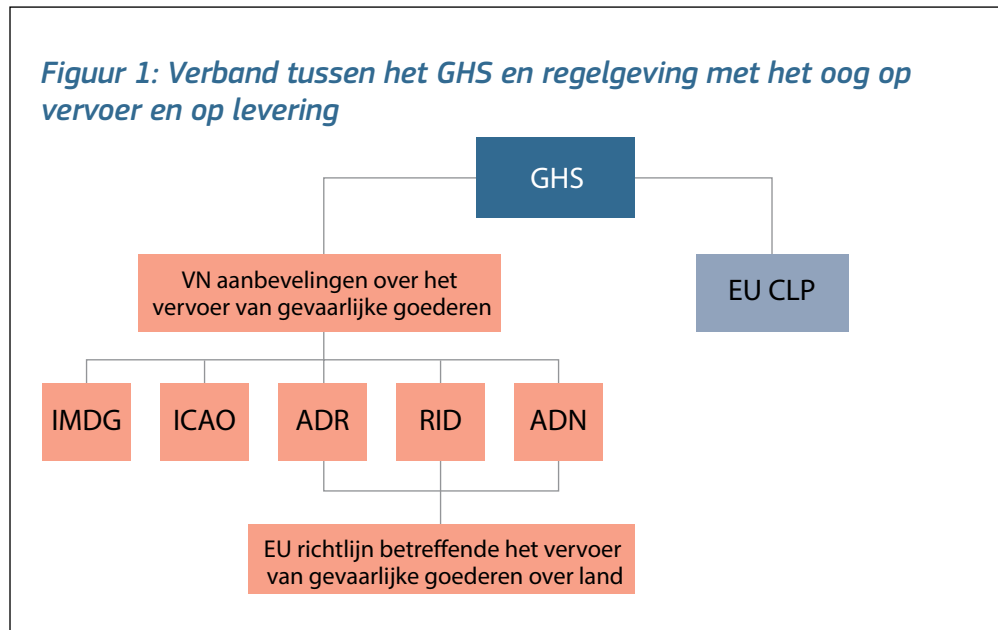
2.1. Waarom werd CLP ingevoerd?

CLP neemt het wereldwijd geharmoniseerd systeem voor de indeling en etikettering van chemische stoffen over. Dit systeem is beter gekend

als het GHS (Globally Harmonised System of Classification and Labelling of Chemicals) en wordt soms ook het 'Paarse Boek' genoemd, vanwege zijn omslag. Het GHS werd ontwikkeld als resultaat van een aantal initiatieven, genomen tijdens de Verenigde Naties Conferentie inzake Milieu en Ontwikkeling van 1992, om de bescherming van werknemers over de hele wereld te verbeteren door de invoering van een gemeenschappelijke set van gevarencriteria en etiketteringselementen om te worden gebruikt voor chemicaliën. Het wordt beheerd en uitgegeven door de UNECE (de Europese economische commissie van de Verenigde Naties), met inbreng van vele intergouvernementele organisaties en nationale deskundigen, en wordt elke 2 jaar geactualiseerd. Het GHS wordt door vele landen

over de hele wereld overgenomen en wordt ook gebruikt als basis voor internationale en nationale reglementen voor het vervoer van gevaarlijke goederen, met inbegrip van de Aanbevelingen van

de Verenigde Naties over het vervoer van gevaarlijke goederen - Model regelgeving (dikwijls het 'Oranje Boek' genoemd).

2.2. Welke invloed heeft CLP op de stoffen en mengsels die ik gebruik?

Er bestaan enkele verschillen tussen het gevaarenindelingssysteem gebruikt in het GHS, en dus CLP, en het vorige indelingssysteem, gebruikt in de regelgeving gevaarlijke stoffen (RGS) en de regelgeving gevaarlijke preparaten (RGP). In het oude RGS/RGP systeem worden gevaarlijke stoffen en mengsels ingedeeld in 15 gevaarenklassen met bijbehorende waarschuwingssinnen. In CLP worden gevaarlijke stoffen en mengsels ingedeeld in 28 gevaarenklassen, die verder zijn onderverdeeld in genummerde subklassen of in

categorieën, waarbij de laagste nummers overeenkomen met de meest ernstige gevaren. In bepaalde gevallen kunnen gevarenaanduidingen gebruikt worden voor twee of meerdere gevaaren-categorieën. Onder CLP kunnen de criteria om te bepalen of een stof of mengsel als gevaarlijk wordt ingedeeld verschillend zijn.

Er zijn ook een aantal nieuwe gevaarenklassen gecreëerd. Dit wil zeggen dat bepaalde stoffen en mengsels die u reeds gebruikt een andere indeling kunnen krijgen, of nu voor het eerst als gevaarlijk kunnen worden ingedeeld. De CLP-verordening heeft ook een aantal wijzigingen in terminologie met zich meegebracht, zoals hieronder vermeld:

Term gebruikt in RGS/RGP	Term gebruikt in CLP
Preparaten	Mengsels
Gevaarlijk (Dangerous)	Gevaarlijk (Hazardous)
Gevaarsymbolen	Pictogrammen
Waarschuwingssinnen (R-zinnen)	Gevarenaanduidingen (H-zinnen)
Veiligheidsaanbevelingen (S-zinnen)	Veiligheidsaanbevelingen (P-zinnen)

Tegelijkertijd heeft ook de REACH-verordening een invloed op de indeling van sommige chemische stoffen, omdat ze fabrikanten en importeurs verplicht om een grondiger beoordeling uit te voeren van de beschikbare gegevens over de gevaren van stoffen en, indien nodig wanneer gegevens ontbreken, bijkomende testen te doen. Dit kan leiden

tot de identificatie van nieuwe gevaren voor bestaande chemicaliën, en bijgevolg tot veranderingen in de indeling. Als u merkt dat de indeling van de door u gebruikte producten veranderd is, kan het nodig zijn om uw risicobeoordelingen en veilige werkmethodes te herzien zodat u deze stoffen en mengsels op een veilige manier kan blijven gebruiken.

Belangrijke aandachtspunten

- ▶ Let op nieuwe etiketten en veiligheidsinformatiebladen.
- ▶ Leid werknemers op, zodat ze het nieuwe etiket herkennen en de informatie erop begrijpen.
- ▶ Ga na of uw gebruik van de stof of het mengsel opgenomen is in het veiligheidsinformatieblad en niet wordt afgeraden.
- ▶ Volg het advies verstrekt op de nieuwe etiketten en in de veiligheidsinformatiebladen.
- ▶ Ga na of de indeling van de stof of het mengsel veranderd is.
- ▶ Beoordeel de risico's voor werknemers en pas indien nodig de risicobeoordeling aan.
- ▶ Als u een werkgever bent, communiceer deze veranderingen aan uw werknemers.
- ▶ Wend u tot uw leverancier met vragen over het nieuwe etiket of het veiligheidsinformatieblad.

Als de indeling van een stof of mengsel verandert, is het belangrijk dat u de reden hiervoor begrijpt, omdat dit een impact kan hebben op de door u gekozen risicobeheersmaatregelen. Indelingen kunnen om verschillende redenen veranderen:

- ▶ De gegevens over de gevaren van een stof of het mengsel zijn onveranderd, maar de nieuwe CLP indelingscriteria resulteren in een andere indeling.
- ▶ Er is nieuwe informatie over de gevaren van een stof of het mengsel verkregen, bv. door REACH, en de stof of het mengsel is gevaarlijker/minder gevaarlijk dan aanvankelijk werd aangenomen.
- ▶ Een mengsel heeft een andere samenstelling met andere stoffen met andere gevaren.

Tenminste tot 1 juni 2015 moeten leveranciers in de veiligheidsinformatiebladen indelingen vermelden volgens het oude RGS/RGP systeem en volgens het nieuwe CLP systeem. Elke fundamentele verandering in een indeling ten gevolge van nieuwe gegevens zal dus tot uiting komen in de indeling volgens het oude RGS/RGP systeem en die volgens het nieuwe systeem.

Omdat CLP de indeling van sommige stoffen en mengsels zal wijzigen, en omdat REACH en CLP nieuwe informatie kunnen opleveren over de gevaren van bepaalde stoffen en mengsels, wordt verwacht dat sommige leveranciers een aantal van hun producten zullen aanpassen om aldus te vermijden dat ze in een ernstigere gevarenklasse en/of -categorie worden ingedeeld. U moet aandachtig letten op mogelijke wijzigingen, en uw leverancier vragen om u desgevallend te verwittigen, omdat deze wijzigingen een aanpassing van uw risicobeheersmaatregelen kunnen vereisen. Zo kan bijvoorbeeld de verandering van het oplosmiddel in een mengsel betekenen dat de handschoenen die u gebruikt geen afdoende bescherming meer bieden en dat u een ander type handschoenen nodig heeft, of dat de apparatuur die u gebruikt om de concentraties van het oplosmiddel in de werkplaatslucht te meten moet aangepast worden aan het nieuwe oplosmiddel.

Wanneer u niet weet waarom de indeling van een stof of mengsel gewijzigd is, moet u hierover meer informatie vragen aan uw leverancier.

3. Wijzigingen aan de etiketten

Leveranciers van gevaarlijke stoffen en mengsels hebben jarenlang, op basis van de RGS en de RGP, hun producten moeten etiketteren met standaardinformatie om hun klanten te waarschuwen voor de gevaren van stoffen of mengsels. De afnemers kunnen zo maatregelen nemen om deze stoffen of mengsels veilig te beheren en de risico's op de werkplaats te verminderen.

CLP heeft het doel van het etiket niet veranderd, maar de betekenis van verschillende symbolen is veranderd. Er werden een aantal wijzigingen doorgevoerd aan de details van de te verstrekken informatie, waaronder:

- ▶ nieuwe rood omrande pictogrammen ter vervanging van de vertrouwde oranje gevaarsymbolen;
- ▶ een signaalwoord in plaats van een aanduiding van gevaar;
- ▶ gevarenaanduidingen in plaats van waarschuwingszinnen (R-zinnen);
- ▶ veiligheidsaanbevelingen in plaats van S-zinnen;
- ▶ enkele extra gevarenaanduidingen, nu in een bijkomend deel van het etiket.

Andere vereisten, zoals het vermelden van namen en identificatienummers van gevaarlijke stoffen of de gevaarlijke componenten in een mengsel, de naam, het adres en telefoonnummer

van de leverancier, en de nominale hoeveelheid van de stof of het mengsel in de verpakking, blijven grotendeels ongewijzigd.

Tijdens de overgangperiode **moeten etiketten enkel informatie van één systeem vertonen**, en de verpakking moet geëtiketteerd worden volgens ofwel het oude RGS/RGP systeem, ofwel het nieuwe CLP systeem. De beide etiketten mogen niet samen op de verpakkingen worden aangebracht.

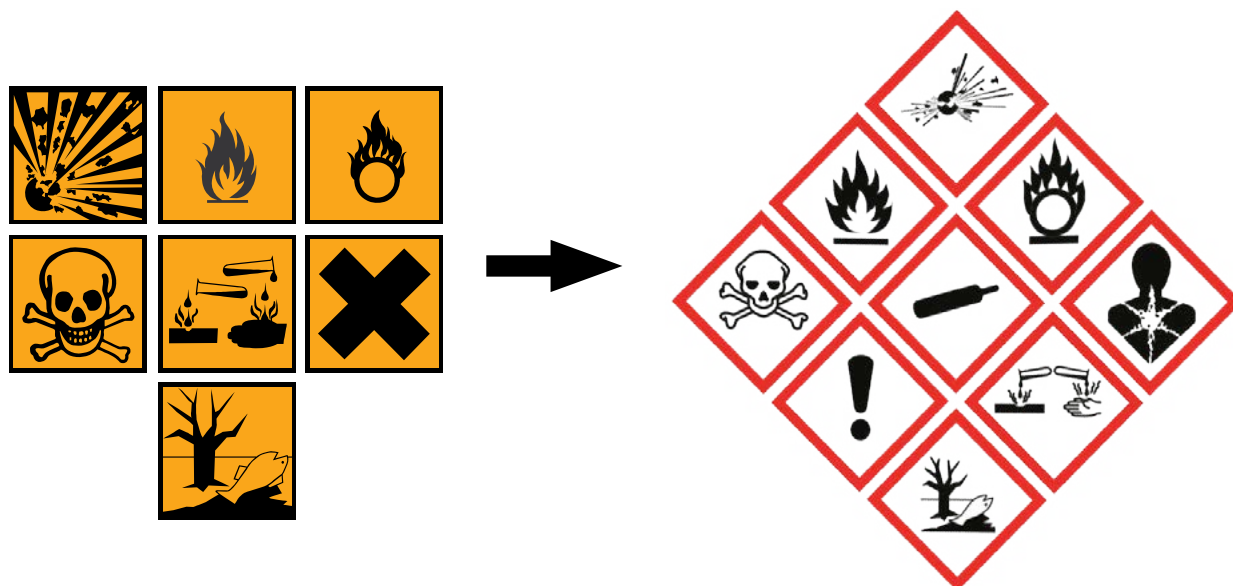
Tot 1 juni 2015 moeten leveranciers die het nieuwe CLP-systeem al gebruiken in de veiligheidsinformatiebladen eveneens de indelingen vermelden gebaseerd op het oude RGS/RGP systeem. De risicobeoordelingen kunnen dus op de huidige manier uitgevoerd worden totdat overgeschakeld wordt op te ontwikkelen nieuwe systemen.

3.1. Nieuwe gevarenpictogrammen

Door CLP worden de zeven vertrouwde oranje vierkanten vervangen door negen roodomrande ruitvormige pictogrammen. Zes van deze nieuwe symbolen lijken veel op de oude, maar zoals hierna vermeld **zijn er drie nieuwe of aangepaste symbolen waar men mee vertrouwd zal moeten geraken**.

Figuur 2: De 7 vertrouwde RGS/RGP symbolen

De 9 GHS pictogrammen

De drie nieuwe symbolen hebben de volgende betekenis:

Aard van het gevaar	RGS/RGP symbool	CLP pictogram
Kan op lange termijn ernstige gezondheidsschade veroorzaken, zoals kankerverwekkendheid, mutageniteit in geslachtscellen, voortplantingstoxiciteit, sensibilisatie van de luchtwegen, specifieke doelorgaantoxiciteit en aspiratietoxiciteit	 of 	
Minder ernstige gezondheidsgevaaren zoals irriterende stoffen, huidallergenen en minder ernstige toxiciteit (schadelijk)		
Bevat gas onder druk	Geen symbool onder RGS/RGP	

3.2. Signaalwoord

In CLP wordt een signaalwoord gebruikt om de ernst van het gevaar aan te duiden. Het nieuwe signaalwoord heeft twee niveaus:

- ▶ **Gevaar** — voor stoffen en mengsels met de meest ernstige gevaren;
- ▶ **Waarschuwing** — voor stoffen en mengsels met minder ernstige gevaren.

NB: In bepaalde gevallen is er geen signaalwoord vereist voor een gevaarlijke stof.

3.3. Gevarenaanduidingen (H-zinnen)

De gevarenaanduidingen vervangen de waarschuwingzinnen (R-zinnen) en geven meer informatie over de aard van het gevaar. Vele ervan zijn dezelfde of zeer gelijkaardig als de R-zinnen. In sommige gevallen geven ze echter enigszins verschillende informatie. Sommige gevarenaanduidingen kunnen gebruikt worden voor meer dan één gevarencategorie binnen een gevarencategorie; vandaar dat de H-zinnen alleen de indeling niet exact weergeven: de gevarencategorie en -categorie moeten ook vermeld worden.

Dit in tegenstelling tot het RGS/RGP systeem, waar de R-zinnen de indeling specifiek weergeven. De codenummers van de H-zinnen worden normaal gezien vermeld in het veiligheidsinformatieblad. Ze kunnen voor sommige producten ook vermeld worden op het etiket, maar dit is niet verplicht.

Codenummers voor gevarenaanduidingen (H-zinnen)	
H200–H299	Fysische gevaren
H300–H399	Gezondheidsgevaren
H400–H499	Milieugevaren

3.4. Veiligheidsaanbevelingen (P-zinnen)

Veiligheidsaanbevelingen (P-zinnen) vervangen de S-zinnen en geven advies over de te nemen preventiemaatregelen, maatregelen in geval van noodsituaties zoals eerste hulp, en advies over veilige opslag en verwijdering.

Er zijn meer P-zinnen dan S-zinnen, en verschillende leveranciers kunnen verschillende P-zinnen selecteren voor dezelfde stof of hetzelfde mengsel, afhankelijk van de grootte van de geleverde verpakking en hun kennis over de manier waarop de klanten de stof of het mengsel gebruiken. Normaal gezien staan er maximum zes P-zinnen op het etiket, tenzij de stof of het mengsel bijzonder gevaarlijk is. Andere relevante P-zinnen kunnen opgenomen zijn in het veiligheidsinformatieblad.

Codenummers voor veiligheidsaanbevelingen (P-zinnen)	
P 100	Algemeen
P 200	Preventie
P 300	Reactie
P 400	Opslag
P 500	Verwijdering

3.5. Aanvullende etiketteringselementen.

Dit deel van het etiket is bestemd voor aanvullende zinnen die opgenomen werden in CLP, maar geen deel uitmaken van GHS. Deze aanvullende etiketteringszinnen geven gevarenaanduidingen weer die niet in het GHS zijn opgenomen, en ook speciale etiketteringselementen voor mengsels gebruikt onder de RGP. Het bevat ook, indien van toepassing, informatie betreffende andere regelgeving, bv. over vluchtige organische verbindingen (VOC). Deze aanvullende informatie moet niet in een afzonderlijke sectie op het etiket staan, bijgevolg valt het mogelijk niet onmiddellijk op dat het over aanvullende informatie gaat. Ze moet echter wel dicht bij de overige verplichte informatie staan.

Codenummers voor aanvullende gevarenenformatie	
EUH001–EUH099	Aanvullende gevarenaanduidingen die opgenomen waren in de RGS/RGP maar niet in GHS
EUH201–EUH299	Bijkomende etiketteringselementen voor bepaalde mengsels

3.6. Gecombineerde etikettering met het oog op vervoer en levering.

Wanneer gevaarlijke stoffen en mengsels worden verpakt in één enkele verpakking, bijvoorbeeld een vat of een IBC (Intermediate bulk container), kan de leverancier, onder CLP, beslissen om CLP pictogrammen weg te laten als ze de gevarenklasse-informatie op de etiketten, aangebracht voor het vervoer van gevaarlijke goederen, zouden herhalen. Dit betekent dat u alle etiketten op een verpakking zal moeten controleren, zowel die voor de levering als die voor het transport, om ervoor te zorgen dat u geen informatie mist.

Etiketteringselementen onder de RGS en RGP	Etiketteringselementen onder CLP
Symbolen	Gevarenpictogrammen NB: Op enkele verpakkingen mogen CLP pictogrammen weggelaten worden laten als ze de gevarenklasse-informatie op de etiketten, aangebracht voor het vervoer van gevaarlijke goederen, zouden herhalen.
Gevaaraanduidingen (of soms niets)	Signaalwoorden 'Gevaar' of 'Waarschuwing' (of soms niets)
Waarschuwingzinnen (R- zinnen)	Gevarenaanduidingen (H-zinnen)
Veiligheidsaanbevelingen (S-zinnen)	Veiligheidsaanbevelingen (P-zinnen)
Bepaalde risicozinnen	Aanvullende etiketteringsinformatie
Speciale etiketteringszinnen voor bepaalde mengsels	
Informatie betreffende andere regelgeving	

3.7. Voorbeelden van etiketten

Voorbeeld 1: etiket voor een gevaarlijke stof

Naam en identificatienummer van de stof

Aceton
EG No. 200-662-2

ABC Chemicals
Main Street
Anytown
Tel. 0123 456 789

Naam, adres en telefoonnummer van de leverancier

Signaalwoord

Gevaar

Licht ontvlambare vloeistof en damp. Veroorzaakt ernstige oogirritatie. Kan slaperigheid of duizeligheid veroorzaken. Verwijderd houden van warmte/vonken/open vuur/ hete oppervlakken - niet roken. Inademing van damp vermijden. Beschermende handschoenen/ oogbescherming dragen. BIJ CONTACT MET DE OGEN: Voorzichtig afspoelen met water gedurende een aantal minuten. Contactlenzen verwijderen, indien mogelijk. Blijven spoelen. Op een goed geventileerde plaats bewaren. In goed gesloten verpakking bewaren.

Gevarenaanduidingen en veiligheidsaanbevelingen

Herhaalde blootstelling kan een droge of een gebarsten huid veroorzaken.

500 ml

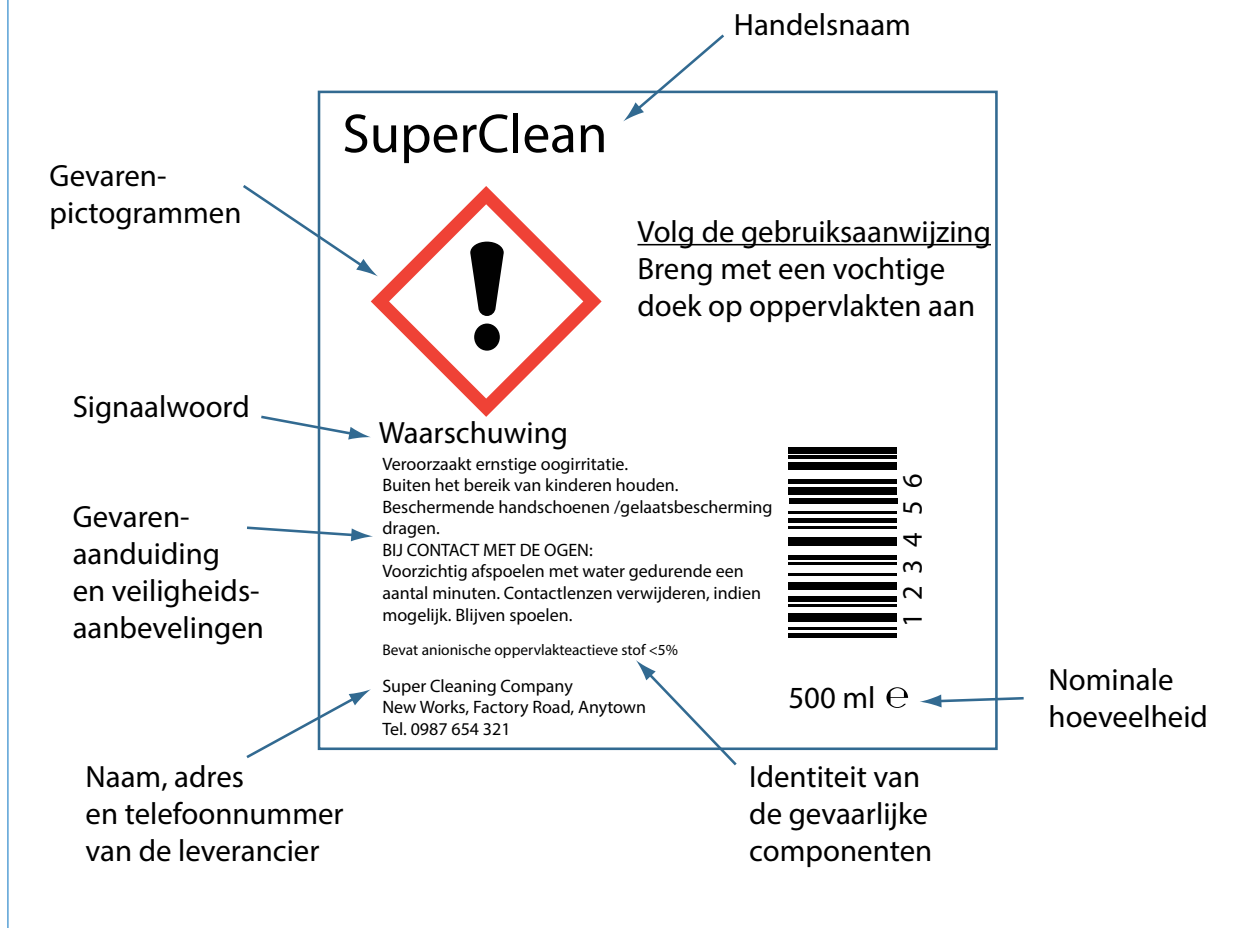
Nominale hoeveelheid

Aanvullende informatie

Gevarenpictogrammen

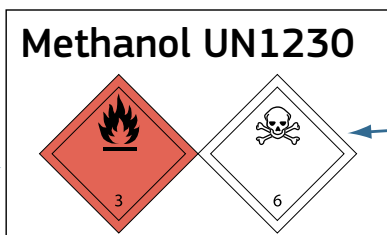
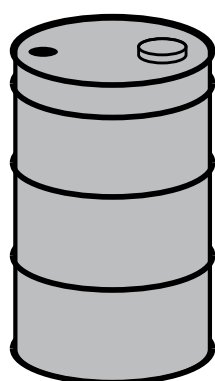
NB: De indelingsinformatie, getoond in het voorbeeld hierboven is de geharmoniseerde indeling voor de stof, zoals weergegeven in Bijlage VI van de CLP verordening ((EG) Nr. 1272/2008) en was correct ten tijde van de ontwikkeling van de originele versie van dit document (1 december 2011).

Voorbeeld 2: etiket voor een gevaarlijk mengsel

Voorbeeld 3: gecombineerd etiket met het oog op vervoer en op levering

Officiële vervoersnaam
en VN-nummer

Vervoers-
etiketten

XYZ Chemicals High Street New Town 0987 654 321		Licht ontvlambare vloeistof en damp. Giftig bij inslikken. Giftig bij contact met de huid. Giftig bij inademing. Veroorzaakt schade aan organen. Verwijderd houden van warmte/vonken/open vuur/hete oppervlakken. - Niet roken. Nevel/damp/spuitnevel niet inademen. Beschermende handschoenen/beschermende kleding/oogbescherming dragen. NA INSLIKKEN: onmiddellijk een ANTIGIFCENTRUM of een arts raadplegen. BIJ CONTACT MET DE HUID (of het haar): verontreinigde kleding onmiddellijk uittrekken - huid met water afspelen/afdouchen. Op een goed geventileerde plaats bewaren. In goed gesloten verpakking bewaren.
Methanol 603-001-00-X	Gevaar	

Chemische naam en
productidentificatie

Gevarenpictogrammen
en signaalwoord

Gevaren-
aanduidingen
en veiligheids-
aanbevelingen

NB: De indelingsinformatie, getoond in het voorbeeld hierboven is de geharmoniseerde indeling voor de stof, zoals weergegeven in Bijlage VI van de CLP verordening ((EG) Nr. 1272/2008) en in het ADR Verdrag 2011, en was correct ten tijde van de ontwikkeling van de originele versie van dit document (1 december 2011).

4. Praktische aandachtspunten op de werkplaats

Gezondheids- en veiligheidsvoorschriften voor de bescherming van werknemers tegen gevaarlijke chemische stoffen en mengsels zijn vastgelegd in vijf Koninklijke besluiten:

- ▶ het Koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van chemische agentia op het werk;
- ▶ het Koninklijk besluit van 2 december 1993 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan kankerverwekkende en mutagene agentia op het werk;
- ▶ het Koninklijk besluit van 17 juni 1997 betreffende de veiligheids- en gezondheidssignalering op het werk;
- ▶ het Koninklijk besluit van 2 mei 1995 inzake moederschapsbescherming;
- ▶ het Koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk.

Hieronder wordt toegelicht hoe de overgang van de RGS/RGP naar CLP de manier waarop u deze regelgeving naleeft kan beïnvloeden.

4.1. Het KB chemische agentia (KB 11 maart 2002)

Het KB chemische agentia geeft voorschriften voor de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers tegen de risico's van gevaarlijke chemische agentia op de werkplaats. Het KB legt diverse wettelijke plichten op aan de werkgever. De werkgever moet ervoor zorgen dat het risico van een

gevaarlijk chemisch agens voor de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk wordt geëlimineerd of tot een minimum beperkt. Verplichtingen voor werkgevers uit hoofde van dit KB zijn onder andere:

- ▶ identificatie van gevaarlijke chemische agentia;
- ▶ substitutie van gevaarlijke chemische agentia door minder gevaarlijke alternatieven;
- ▶ risicobeoordeling om te bepalen of het niveau, het type en de duur van de blootstelling aanvaardbaar is;
- ▶ veilig gebruiken, hanteren, opslaan en transporteren van stoffen;
- ▶ beschikken over noodplannen en -procedures;
- ▶ verschaffen van informatie, instructies, opleiding aan werknemers en zorgen voor de naleving ervan;
- ▶ blootstellingsmonitoring en gezondheidstoezicht;
- ▶ bewaring van gegevens;
- ▶ ter beschikking stellen van geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) en onderhoud van de beschermingsmiddelen.

De overgang van de RGS/RGP naar CLP betekent dat u ervoor moet zorgen dat u en uw werknemers zijn opgeleid om de nieuwe etiketten te herkennen en te begrijpen, en dat u uw risicobeoordeling zorgvuldig herzielt en maatregelen neemt in geval van wijzigingen van indelingen, veiligheidsaanbevelingen of andere nieuwe informatie op het etiket of in het veiligheidsinformatieblad.

Belangrijkste activiteiten beïnvloed door de overgang naar CLP	Tips voor overstap naar CLP
Identificatie van gevaarlijke chemische agentia	<p>Kijk de etiketten en de veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig na om ervoor te zorgen dat alle gevaren geïdentificeerd en begrepen worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Is de indeling van de stof of het mengsel gewijzigd naar een meer of minder ernstige gevaar Klasse en -categorie? ▶ Worden er bijkomende gevarenaanduidingen in de aanvullende sectie van het etiket vermeld? ▶ Kijk zowel vervoeretiketten als leveringspictogrammen na in geval van enkelvoudige recipiënten.
Risicobeoordeling en invoering van geschikte risicobeheersmaatregelen om risico's te elimineren/ minimaliseren	<p>Volg de veiligheidsinformatie vermeld op het etiket en in het VIB.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Als er een uitgebreid VIB met blootstellingsscenario's werd verschaft, verzeker u er dan van dat er binnen de in dit document aangegeven grenzen gewerkt wordt. ▶ Als er indelingen veranderd zijn, ga dan na of en hoe dit invloed heeft op uw risicobeoordeling en control-bandingsystemen die u eventueel gebruikt. ▶ Als de veiligheidsaanbevelingen op het etiket of in het VIB veranderd zijn, ga dan na of u uw procedures moet wijzigen om dit advies op te volgen.
Veilig gebruiken, hanteren, opslaan en transporteren van stoffen	Ga na of de indeling veranderd is – heeft dit invloed op de plaats waar het chemisch agens wordt bewaard en de wijze waarop het gebruikt, gehanteerd en vervoerd wordt?
Noodplannen en -procedures	Controleer de samenhang van deze plannen en procedures met de veiligheidsinformatie op het etiket en in het VIB.
Informatie, onderricht, opleiding voor werknemers, en zorgen voor de naleving ervan	Leid werknemers op zodat ze de informatie op het nieuwe etiket begrijpen.
Gezondheidstoezicht en bewaring van gegevens	Ga na of er stoffen worden gebruikt waarvoor regelmatige monitoring nodig is en pas de bewaring van gegevens aan.

Voorbeeld 1

Onderneming X koopt een stof die geëtiketteerd werd overeenkomstig de RGS als

Irriterend

R41 Gevaar voor ernstig oogletsel.

Het feit dat het nieuwe CLP-etiket nu het pictogram met het corrosie (bijtend)-symbool weergeeft baart deze onderneming enige bezorgdheid:

Gevaar

H318 Veroorzaakt ernstig oogletsel.

Onderneming X is bezorgd dat er hierdoor procedures moeten veranderd worden.

De indelingscriteria voor stoffen en mengsels die ernstig oogletsel veroorzaken zijn zeer vergelijkbaar in het RGS en het CLP systeem, en het intrinsieke gevaar van de stof blijft hetzelfde, ook al verschillen de etiketten. Als onderneming X de risico's van het gebruik van de stof behoorlijk geïdentificeerd heeft en passende procedures en maatregelen heeft ingevoerd om de risico's te beheersen, kan men redelijkerwijze concluderen dat deze maatregelen ook voldoende zijn om het risico, weergegeven door het nieuwe CLP etiket, te beheersen. De bestaande procedures en maatregelen moeten bijgevolg niet worden aangepast.

4.2. Het KB kanker- verwekkende en mutagene agentia (KB 2 december 1993)

Het KB kankerwekkende en mutagene agentia bepaalt de voorschriften voor de bescherming van werknemers tegen kankerwekkende en mutagene agentia op de werkplaats. De plichten van werkgevers omvatten:

- ▶ identificatie van kankerwekkende en mutagene stoffen en mengsels;
- ▶ werknemers informeren en opleiden;
- ▶ beoordeling van de risico's voor werknemers, waarbij speciale aandacht besteed wordt aan bijzonder kwetsbare risicogroepen;
- ▶ waar mogelijk, substitutie door minder gevaarlijke stoffen en mengsels;
- ▶ beperking van het gebruik van en de blootstelling aan kankerwekkende en mutagene stoffen en mengsels;
- ▶ regelmatige monitoring van de blootstelling van werknemers om elk mogelijk gezondheidsrisico vast te stellen en bepaling van de te nemen maatregelen.

Belangrijkste activiteiten beïnvloed door de overgang naar CLP	Tips voor overstap naar CLP
Identificatie van kankerwekkende en mutagene agentia	Kijk etiketten en veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig na om er zeker van te zijn dat alle gevaren geïdentificeerd en begrepen werden. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Zoals blijkt uit de hoofdstukken 5.2.5 en 5.2.6 wordt de term 'categorie 2' zowel in het RGS/RGP systeem als in het CLP systeem gebruikt voor CMR stoffen, maar de betekenis ervan is verschillend – als het etiket of het VIB vermeldt dat een stof als 'categorie 2' is ingedeeld, dient u dus te weten volgens welk systeem deze indeling gebeurd is.
Substitutie van gevaarlijke stoffen en mengsels door minder gevaarlijke alternatieven	Controleer etiketten en veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig om ervoor te zorgen dat alle gevaren worden geïdentificeerd en begrepen en dat u niet onopzettelijk nieuwe gevaren en risico's voor werknemers introduceert.
Risicobeoordeling en invoeren van geschikte risicobeheersmaatregelen om de risico's te elimineren/minimaliseren	Volg de veiligheidsinformatie vermeld op het etiket en in het VIB. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Als er een uitgebreid VIB met blootstellingsscenario's werd verschaft, verzeker u er dan van dat er binnen de in dit document aangegeven grenzen gewerkt wordt. ▶ Als er indelingen veranderd zijn, ga dan na of dit uw risicobeoordeling beïnvloedt. ▶ Als de veiligheidsaanbevelingen op het etiket of in het VIB veranderd zijn, ga dan na of u uw procedures moet wijzigen om dit advies op te volgen.
Opleiding en informatie voor werknemers	Leid werknemers op om ervoor te zorgen dat ze de informatie op het nieuwe etiket begrijpen. Actualiseer de informatiebronnen voor werknemers (werkplaatsinstructies, folders, posters, e.d.).
Gezondheidstoezicht en bewaring van gegevens	Ga na of er stoffen worden gebruikt waarvoor regelmatige monitoring nodig is en pas de gegevensbewaring aan.

4.3. Het KB veiligheids- en gezondheidssignalering (KB 17 juni 1997)

Het KB veiligheids- en gezondheidssignalering voert een systeem van geharmoniseerde signaleringsborden in, zodat werknemers ze begrijpen, ongeacht de taal die ze spreken. Het KB handelt over de gezondheids- en veiligheidssignaleringsborden op de werkplaats voor onder andere de identificatie en lokalisatie van recipiënten en leidingen, brandbestrijdingsmaterieel, bepaalde verkeerswegen en licht- en akoestische signalen, alsook de invoering van geschikte mondelinge mededelingen en hand- en armseinen. De verplichtingen van werkgevers in verband met gevaarlijke stoffen en mengsels zijn de volgende:

- ▶ Ervoor zorgen dat recipiënten en zichtbare buizen voor opslag of transport van gevaarlijke stoffen of mengsels worden geëtiketteerd met pictogrammen of signaleringsborden, en met de naam van de stof en de details van het gevaar waar nodig. Opslagruimten die aanzienlijke hoeveelheden gevaarlijke stoffen of mengsels bevatten moeten worden aangeduid met gepaste signaleringsborden.
- ▶ Informatie geven aan werknemers over welke maatregelen zij moeten nemen in verband met de signaleringsborden en passende opleiding over de betekenis ervan.

Belangrijkste activiteiten beïnvloed door de overgang naar CLP	Tips voor overstap naar CLP
Identificatie van gevaarlijke chemische agentia	<p>Kijk de etiketten en veiligheidsinformatiebladen grondig na om er zeker van te zijn dat alle gevaren geïdentificeerd en begrepen werden.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Is de indeling van de stof of het mengsel gewijzigd naar een meer of minder ernstige gevarenklasse en -categorie? ▶ Worden er bijkomende gevarenaanduidingen in de aanvullende sectie van het etiket vermeld? ▶ Kijk zowel vervoersetiketten als leveringspictogrammen na in geval van enkelvoudige recipiënten.
Opleiding en informatie voor werknemers	Leid werknemers op om ervoor te zorgen dat ze de informatie op het nieuwe etiket begrijpen. Actualiseer de informatiebronnen voor werknemers (werkplaatsinstructies, folders, posters, e.d.).

4.4. Het KB moederschapsbescherming (KB 2 mei 1995)

De focus van dit KB ligt op de bescherming op de werkplaats van zwangere vrouwen, vrouwen die pas zijn bevallen en vrouwen die borstvoeding geven. Er worden specifieke instructies gegeven voor de beoordeling van chemische, fysische en biologische agentia en industriële procédés die als gevaarlijk beschouwd worden voor de veiligheid en gezondheid van zwangere vrouwen, vrouwen die pas zijn bevallen en vrouwen die borstvoeding geven. Er moet ook rekening worden gehouden met fysieke bewegingen en houdingen, geestelijke en lichamelijke vermoeidheid en andere vormen van fysieke en mentale stress (zie ook mededeling van de Commissie COM(2000) 466).

De plichten van werkgevers omvatten:

- ▶ identificeren van specifieke chemische agentia en categorieën van chemische agentia;
- ▶ reduceren van het gebruik van en de blootstelling aan chemische agentia die de zwangere werkneemster of de werkneemster die borstvoeding geeft zouden kunnen schaden;
- ▶ monitoring van de blootstelling van de werkneemster om elk gezondheidsrisico vast te stellen en bepaling van de te nemen maatregelen;
- ▶ verschaffen van informatie en opleiding aan werknemers.

Belangrijkste activiteiten beïnvloed door de overgang naar CLP	Tips voor overstap naar CLP
Identificatie van de stoffen die een chronisch gezondheidsgevaar opleveren, waaronder toxische stoffen, kankerverwekkende en mutagene stoffen en stoffen die toxisch zijn voor de voortplanting (CMR), en allergenen	Kijk etiketten en veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig na om er zeker van te zijn dat alle gevaren geïdentificeerd en begrepen werden. Zoals blijkt uit de hoofdstukken 5.2.5, 5.2.6 en 5.2.7, wordt de term 'categorie 2' zowel in het RGS/RGP als in het CLP systeem gebruikt voor CMR stoffen, maar de betekenis ervan is verschillend – als het etiket of het VIB vermeldt dat een stof als 'categorie 2' is ingedeeld, dient u te weten volgens welk systeem deze indeling gebeurd is.
Substitutie van gevaarlijke stoffen en mengsels door minder gevaarlijke alternatieven	Controleer etiketten en veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig om ervoor te zorgen dat alle gevaren worden geïdentificeerd en begrepen en dat u niet onopzettelijk nieuwe gevaren en risico's voor werknemers introduceert.
Risicobeoordeling en invoeren van geschikte risicobeheersmaatregelen om de risico's te elimineren/minimaliseren	Volg de veiligheidsinformatie op het etiket en in het VIB. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Als er een uitgebreid VIB met blootstellingsscenario's werd verschaft, verzeker u er dan van dat er binnen de in dit document aangegeven grenzen gewerkt wordt. ▶ Als er indelingen veranderd zijn, ga dan na of dit uw risicobeoordeling beïnvloedt. ▶ Als de veiligheidsaanbevelingen op het etiket of in het VIB veranderd zijn, ga dan na of u uw procedures moet wijzigen om dit advies op te volgen.
Opleiding en informatie voor werknemers	Leid werknemers op om ervoor te zorgen dat ze de informatie op het nieuwe etiket begrijpen. Actualiseer de informatiebronnen voor werknemers (werkplaatsinstructies, folders, posters, e.d.).

4.5. Het KB jongeren (3 mei 1999)

Het KB jongeren voorkomt dat jongeren worden ingezet voor werk dat hun geestelijke of fysieke vermogens te boven gaat of voor werkzaamheden met schadelijke blootstelling aan gevaarlijke

stoffen, bijvoorbeeld stoffen die een chronisch gezondheidsgevaar opleveren. Bij de risicobeoordeling op grond van dit KB moet rekening gehouden worden met de effecten op de veiligheid, lichamelijke en geestelijke gezondheid en de ontwikkeling van jongeren.

Belangrijkste activiteiten beïnvloed door de overgang naar CLP	Tips voor overstap naar CLP
Identificatie van de stoffen die een chronisch gezondheidsgevaar opleveren, waaronder toxische stoffen, kankerverwekkende en mutagene stoffen en stoffen die toxisch zijn voor de voortplanting, en allergenen	Kijk etiketten en veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig na om er zeker van te zijn dat alle gevaren geïdentificeerd en begrepen werden. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Zoals blijkt uit de hoofdstukken 5.2.5, 5.2.6 en 5.2.7, wordt de term 'categorie 2' zowel in het RGS/RGP als in het CLP systeem gebruikt, maar de betekenis ervan is verschillend – als het etiket of het VIB vermeldt dat een stof als 'categorie 2' is ingedeeld, dient u te weten volgens welk systeem deze indeling gebeurt is. ▶ Er moet bijzondere aandacht besteed worden aan stoffen waarvoor de indeling nieuw is of waarvoor de ernstigheidsgraad van de indeling gewijzigd is.
Substitutie van gevaarlijke stoffen en mengsels door minder gevaarlijke alternatieven	Controleer etiketten en veiligheidsinformatiebladen zorgvuldig om ervoor te zorgen dat alle gevaren worden geïdentificeerd en begrepen en dat u niet onopzettelijk nieuwe gevaren en risico's voor werknemers introduceert.
Risicobeoordeling en invoeren van geschikte risicobeheersmaatregelen om de risico's te elimineren/minimaliseren	Volg de veiligheidsinformatie vermeld op het etiket en in het VIB. <ul style="list-style-type: none"> ▶ Als er een uitgebreid VIB met blootstellingsscenario's werd verschaft, verzeker u er dan van dat er binnen de in dit document aangegeven grenzen gewerkt wordt. ▶ Als er indelingen veranderd zijn, ga dan na of dit uw risicobeoordeling beïnvloedt. ▶ Als de veiligheidsaanbevelingen op het etiket of in het VIB veranderd zijn, ga dan na of u uw procedures moet wijzigen om dit advies op te volgen.
Opleiding en informatie voor werknemers	Leid werknemers op om ervoor te zorgen dat ze de informatie op het nieuwe etiket begrijpen. Actualiseer de informatiebronnen voor werknemers (werkplaatsinstructies, folders, posters, e.d.).

Voorbeeld 2

Onderneming Y gebruikt een stof die niet werd ingedeeld op basis van de RGS. Op basis van CLP wordt deze stof echter ingedeeld voor chronische toxische effecten, ten gevolge van de veranderingen in indelingscriteria. De stof wordt nu als volgt geëtiketteerd:

Waarschuwing

H373 Kan schade aan organen (nieren) veroorzaken bij langdurige of herhaalde blootstelling.

Onderneming Y moet herzien hoe deze stof wordt gebruikt en beslissen welke controlemaatregelen mogelijk ingevoerd moeten worden opdat werknemers voldoende beschermd worden. In het bijzonder moet bekeken worden of kwetsbare werknemers, zoals jongeren, worden getroffen.

5. De CLP indelingscriteria

Net zoals bij de oude regelgeving gevaarlijke stoffen en preparaten (RGS/RGP) worden op basis van CLP de gevaarlijke eigenschappen van stoffen en mengsels vastgesteld, zodat de gebruikers ervan een risicobeoordeling kunnen uitvoeren die aangepast is aan de manier waarop ze de stof of het mengsel gebruiken. Gevaren worden ingedeeld in:

- ▶ fysische gevaren: werknemers kunnen letsel oplopen door het vermogen van chemicaliën om te ontploffen, te branden of met andere chemicaliën op een gevaarlijke wijze te reageren;
- ▶ gezondheidsgevaren: chemicaliën kunnen de gezondheid van werknemers schaden, en dit op korte (acute gevaren) of op lange (chronische gevaren) termijn;
- ▶ milieugevaren: chemicaliën kunnen de gezondheid van organismen in het milieu schaden, en dit op korte of op lange termijn.

CLP is gebaseerd op een systeem van gevarenklassen. Elke gevarenklasse kan onderverdeeld zijn in één of meer gevarencategorieën of in subklassen, afhankelijk van de ernst van het gevaar veroorzaakt door de stof of het mengsel. Gevarenaanduidingen (H-zinnen) zijn het CLP-equivalent van de oude waarschuwingzinnen (R-zinnen), en worden toegekend op basis van gevarenklasse en -categorie.

Voor gebruik doorheen de EU werd er een kort codesysteem ontwikkeld, gebaseerd op de Engelse benaming van de gevarenklassen. Zo wordt bijvoorbeeld "Flam. Liq. 2" als code

gebruikt voor een ontvlambare vloeistof van categorie 2. Deze korte codes worden doorgaans niet alleen gebruikt, maar samen met een gevarenaanduiding, zodat een volledige beschrijving van het gevaar wordt gegeven: bv. "Flam. Liq. 2, H225".

In de REACH verordening wordt naar deze klassen gerefereerd door klassenummers: het klassennummer komt overeen met het nummer van de paragraaf in Bijlage I van de CLP-verordening waar deze klasse besproken wordt: "ontvlambare vloeistoffen" bijvoorbeeld zijn "klasse 2.6". Let er wel voor op deze klassenummers niet te verwarren met degene uit het klassennummeringssysteem voor vervoer van gevaarlijke goederen (Transport of Dangerous Goods - TDG), dat verschillend is.

5.1. Fysische gevaren

Het aantal gevarenklassen voor stoffen en mengsels die fysische gevaren opleveren is onder CLP gestegen van 5 naar 16. Dit betekent echter niet dat er nu veel meer stoffen en mengsels als gevaarlijk zullen worden ingedeeld. In de meeste gevallen worden dezelfde stoffen en mengsels ingedeeld, maar het nieuwe systeem laat toe om ze meer in detail te identificeren en te omschrijven. De verschillen tussen het oude en nieuwe systeem worden in wat volgt meer in detail beschreven. De gevarenklassen die gebruikt worden voor fysische gevaren in GHS en in CLP zijn dezelfde als degene die gebruikt worden voor de internationale transportreglementering.

5.1.1. Ontplobbare stoffen

Ontplobbare stoffen, mengsels en voorwerpen werden onder de oude regelgeving gevaarlijke stoffen en preparaten (RGS/RGP) op basis van hun intrinsieke eigenschappen in 2 categorieën ondergebracht. In CLP worden ontplobbare stoffen

in zeven categorieën onderverdeeld. Deze zeven categorieën zijn dezelfde als degene die gebruikt worden voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Voor de indeling wordt rekening gehouden met de intrinsieke eigenschappen van de stof, het mengsel of het voorwerp, maar ook met de wijze van verpakking.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Ontplobbaar	R2: Ontploffingsgevaar door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken	 Gevaar	Instabiele ontplobbare stoffen Subklasse 1.1 Subklasse 1.2 Subklasse 1.3	H200: Instabiele ontplobbare stof H201: Ontplobbaar; gevaar voor massa-explosie H202: Ontplobbaar; ernstig gevaar voor scherfwerking H203: Ontplobbaar; gevaar voor brand, luchtdrukwerking of scherfwerking
	R3: Ernstig ontploffingsgevaar door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken	 Waarschuwing	Subklasse 1.4	H204: Gevaar voor brand of scherfwerking
		— Gevaar	Subklasse 1.5	H205: Gevaar voor massa-explosie bij brand
		Geen pictogram of signaalwoord	Subklasse 1.6	Geen

5.1.2. Ontvlambare gassen

Onder de oude regelgeving gevaarlijke stoffen en preparaten (RGS/RGP) werden alle ontvlambare gassen ingedeeld als "zeer licht ontvlambaar". In CLP

krijgen ze hun eigen gevarenklasse. Deze gevarenklasse omvat grotendeels dezelfde stoffen en mengsels ingedeeld onder de oude RGS/RGP, maar in CLP wordt de klasse in twee categorieën met verschillende etikettering opgedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Zeer licht ontvlambaar	R12: Zeer licht ontvlambaar	 Gevaar	Ontvlambaar gas categorie 1	H220: Zeer licht ontvlambaar gas
		— Waarschuwing	Ontvlambaar gas categorie 2	H221: Ontvlambaar gas

5.1.3. Ontvlambare aerosolen

Hieronder vallen spuitbussen, gevuld met ontvlambare vloeistoffen, vaste stoffen of gassen, de inhoud en het drijfgas inbegrepen. Onder de oude regelgeving gevaarlijke stoffen en preparaten

(RGS/RGP) werden ontvlambare aerosolen ingedeeld als zeer licht ontvlambaar, licht ontvlambaar of ontvlambaar. In CLP krijgen ze hun eigen gevarenklasse en worden ze geïdentificeerd als zijnde zeer licht ontvlambare aerosolen of ontvlambare aerosolen.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
	R12: Zeer licht ontvlambaar	 Gevaar	Ontvlambaar aerosol categorie 1	H222: Zeer licht ontvlambaar aerosol
— Ontvlambaar	R11: Licht ontvlambaar	 Waarschuwing	Ontvlambaar aerosol categorie 2	H223: Ontvlambaar aerosol

5.1.4. Oxiderende gassen

Oxiderende gassen zijn stoffen en mengsels die, door het afstaan van hun eigen zuurstof, het brandgevaar van andere brandbare materialen kunnen

verhogen. De testen die gebruikt worden voor de identificatie van deze stoffen en mengsels in het nieuwe systeem zijn dezelfde als deze in het oude systeem, dus onder CLP zullen dezelfde stoffen en mengsels worden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Oxiderend	R8: Bevordert de ontbranding van brandbare stoffen	 Gevaar	Oxiderend gas Categorie 1	H270: Kan brand veroorzaken of bevorderen; oxiderend

5.1.5. Gassen onder druk

“Gassen onder druk” is een nieuwe CLP-klasse die in de oude regelgeving niet voorkwam. Er wordt uitgegaan van de manier waarop het gas verpakt is en niet van de intrinsieke gevaren

van de stof of het mengsel. Deze gevarencategorie wordt toegekend aan alle commerciële gassen die verder ingedeeld worden in vier groepen: samengeperst gas, vloeibaar gemaakt gas, sterk gekoeld vloeibaar gemaakt gas of opgelost gas.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
—	—	 Waarschuwing	Samengeperst gas Vloeibaar gemaakt gas Opgelost gas	H280: Bevat gas onder druk; kan ontploffen bij verwarming
			Sterk gekoeld vloeibaar gemaakt gas	H281: Bevat sterk gekoeld gas; kan cryogene brandwonden of letsel veroorzaken

5.1.6. Ontvlambare vloeistoffen

Onder de oude regelgeving gevaarlijke stoffen en preparaten (RGS/RGP) werden ontvlambare vloeistoffen ingedeeld als zeer licht ontvlambaar, licht ontvlambaar of ontvlambaar, afhankelijk van hun vlampunt en beginkookpunt. De CLP

indeling is vergelijkbaar, maar de grenzen tussen de drie categorieën zijn licht veranderd, zodat in het nieuwe systeem een paar bijkomende stoffen en mengsels ingedeeld zullen worden als ontvlambare vloeistoffen, en sommige stoffen en mengsels in een hogere categorie zullen worden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Zeer licht ontvlambaar of Licht ontvlambaar	R12: Zeer licht ontvlambaar R11: Licht ontvlambaar	 Gevaar	Ontvlambare vloeistof categorie 1 Ontvlambare vloeistof categorie 2	H224: Zeer licht ontvlambare vloeistof en damp H225: Licht ontvlambare vloeistof en damp
— Ontvlambaar	R10: Ontvlambaar	 Waarschuwing	Ontvlambare vloeistof categorie 3	H226: Ontvlambare vloeistof en damp

5.1.7. Ontvlambare vaste stoffen

Deze gevarenklasse omvat vaste stoffen die gemakkelijk brandbaar zijn of die door wrijving brand kunnen veroorzaken of bevorderen. De test waarop de CLP-indelingscriteria en die van de oude RGS/RGP gebaseerd zijn is

gelijkaardig, maar in CLP worden ze opgesplitst in twee categorieën, afhankelijk van het feit of een bevochtigde zone in de geteste stof of mengsel het vuur al dan niet kan stoppen. Voor metaalpoeders wordt de indeling bepaald op basis van de brandduur over de lengte van het testmateriaal.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Licht ontvlambaar	R11: Licht ontvlambaar	 Gevaar	Ontvlambare vaste stof categorie 1	H228: Ontvlambare vaste stof
		 Waarschuwing	Ontvlambare vaste stof categorie 2	

5.1.8. Zelfontledende stoffen en mengsels

Zelfontledende stoffen zijn instabiele stoffen die kunnen ontbinden met vrijgave van warmte zodat er brand of explosie wordt veroorzaakt, zelfs in de afwezigheid van lucht. In het oude RGS/RGP systeem hadden zelfontledende stoffen en mengsels geen eigen gevarenklasse, maar werden ofwel ingedeeld als ontplofbaar (E; R2 of R3), ofwel als zeer licht/licht/ontvlambaar, of

werden in sommige gevallen niet als gevaarlijk ingedeeld. In CLP hebben zelfontledende stoffen en mengsels hun eigen gevarenklasse gekregen en worden ze, afhankelijk van hun eigenschappen, onderverdeeld in zeven categorieën (zoals in de reglementering voor het vervoer van gevaarlijke goederen). Zoals in het geval van ontplofbare stoffen, wordt er niet enkel rekening gehouden met de intrinsieke gevaren van de stof of het mengsel, maar ook met de manier van verpakken.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Ontplofbaar	R2: Ontploffingsgevaar door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken	 Gevaar	Zelfontledende stoffen Type A	H240: Ontploffingsgevaar bij verwarming
	R3: Ernstig ontploffingsgevaar door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken	 Gevaar	Zelfontledende stoffen Type B	H241: Brand- of ontploffingsgevaar bij verwarming
 Licht ontvlambaar	R11: Licht ontvlambaar	 Gevaar	Zelfontledende stoffen Types C & D	H242: Brandgevaar bij verwarming
	R10: Ontvlambaar	 Waarschuwing	Zelfontledende stoffen Types E & F	H242: Brandgevaar bij verwarming
	Niet ingedeeld	—	Zelfontledende stoffen Type G	—

5.1.9. Pyrofore vloeistoffen en vaste stoffen

Pyrofore vloeistoffen en vaste stoffen zijn stoffen en mengsels die bij blootstelling aan lucht binnen enkele minuten kunnen ontbranden. In

het oude RGS/RGP systeem werden ze ingedeeld als licht ontvlambaar maar in CLP hebben pyrofore vloeistoffen en vaste stoffen elk hun eigen gevarencategorie. De indelingscriteria zijn echter dezelfde, dus dezelfde stoffen en mengsels zullen worden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Licht ontvlambaar	R11: Licht ontvlambaar	 Gevaar	Pyrofore vloeistof categorie 1	H250: Vat spontaan vlam bij blootstelling aan lucht
			Pyrofore vaste stof categorie 1	H250: Vat spontaan vlam bij blootstelling aan lucht

5.1.10. Stoffen en mengsels die voor zelfverhitting vatbaar zijn

“Stoffen en mengsels die voor zelfverhitting vatbaar zijn” vormen een nieuwe gevarenklasse. Het

gaat hier over stoffen en mengsels die in grote hoeveelheden bij blootstelling aan lucht en na een relatief lange tijd (uren of dagen) ontbranden. In het oude RGS/RGP systeem werden sommige van deze stoffen en mengsels ingedeeld als ontvlambaar, terwijl anderen niet werden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Licht ontvlambaar	R11: Licht ontvlambaar	 Gevaar	Voor zelfverhitting vatbaar categorie 1	H251: Vatbaar voor zelfverhitting; kan vlam vatten
			Voor zelfverhitting vatbaar categorie 2	H252: In grote hoeveelheden vatbaar voor zelfverhitting; kan vlam vatten
—	—	 Waarschuwing		

5.1.11. Stoffen en mengsels die in contact met water ontvlambare gassen ontwikkelen

gassen ontwikkelen. De indelingscriteria en procedures zijn zeer gelijkaardig in CLP en in het oude RGS/RGP systeem, maar in CLP worden ze verder opgesplitst in drie categorieën.

Deze stoffen en mengsels kunnen door reactie met water gevaarlijke hoeveelheden ontvlambare

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Licht ontvlambaar	R15: Vormt zeer licht ontvlambaar gas in contact met water	 Gevaar	Met water reagerend categorie 1	H260: In contact met water komen ontvlambare gassen vrij die spontaan kunnen ontbranden
		 Gevaar	Met water reagerend categorie 2	H261: In contact met water komen ontvlambare gassen vrij
		 Waarschuwing	Met water reagerend categorie 3	H261: In contact met water komen ontvlambare gassen vrij

5.1.12. Oxiderende vloeistoffen en oxiderende vaste stoffen

Deze chemicaliën zijn stoffen en mengsels die het brandgevaar van brandbare materialen kunnen

verhogen door het afstaan van hun eigen zuurstof in een brand. De indelingscriteria en -procedures zijn zeer gelijkaardig in CLP en in het oude RGS/RGP systeem, maar de manier waarop ze verder worden opgesplitst is verschillend.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Oxiderend	R9: Ontploffingsgevaar bij menging met brandbare stoffen	 Gevaar	Oxiderende vloeistof categorie 1	H271: Kan brand of ontploffingen veroorzaken; sterk oxiderend
	R8: Bevordert de ontbranding van brandbare stoffen		Oxiderende vaste stof categorie 1	
	R8: Bevordert de ontbranding van brandbare stoffen	 Gevaar	Oxiderende vloeistof categorie 2	H272: Kan brand bevorderen; oxiderend
	Oxiderende vaste stof categorie 2			
		 Waarschuwing	Oxiderende vloeistof categorie 3	H272: Kan brand bevorderen; oxiderend
			Oxiderende vaste stof categorie 3	

5.1.13. Organische peroxiden

Zowel in het nieuwe (CLP) als het oude (RGS/RGP) systeem is de identificatie van organische peroxiden gebaseerd op de chemische structuur van de stof (i.e. stoffen met een –O–O– binding). In beide systemen worden dus dezelfde stoffen geïdentificeerd. In het

oude (RGS/RGP) systeem werden organische peroxiden ofwel ingedeeld als ontplofbaar (E; R2 of R3) ofwel als oxiderend (O; R7). In CLP krijgen organische peroxiden hun eigen gevarenklasse, en worden ze onderverdeeld in zeven types, afhankelijk van hun intrinsieke eigenschappen en ook van de manier waarop ze verpakt werden.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Ontplofbaar	R2: Ontploffingsgevaar door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken	 Gevaar	Organisch peroxide Type A	H240: Ontploffingsgevaar bij verwarming
	R3: Ernstig ontploffingsgevaar door schok, wrijving, vuur of andere ontstekingsoorzaken	 Gevaar	Organisch peroxide Type B	H241: Brand- of ontploffingsgevaar bij verwarming
 Oxiderend	R7: Kan brand veroorzaken	 Gevaar	Organisch peroxide Types C & D	H242: Brandgevaar bij verwarming
		 Waarschuwing	Organisch peroxide Types E & F	H242: Brandgevaar bij verwarming
		—	Organisch peroxide Type G	—

5.1.14. Bijtend voor metalen

“Bijtend voor metalen” is een nieuwe gevarenklasse die in CLP geïntroduceerd werd. Ze wordt gebruikt voor stoffen en mengsels die staal of aluminium kunnen aantasten met een snelheid

groter dan een vastgelegde waarde. Sommige gebruikers van chemicaliën zijn mogelijk al vertrouwd met dit gevaar omdat het eveneens gebruikt wordt in de reglementering voor het vervoer van gevaarlijke goederen.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
—	—	 <p>Waarschuwing</p>	Bijtend voor metalen categorie 1	H290: Kan bijtend zijn voor metalen

5.1.15. Andere fysische gevaren

In het oude systeem bestaan er een aantal waarschuwingssinnen voor gevaren die niet voorkomen in het GHS. Deze bijkomende

gevaren en waarschuwingssinnen werden wel opgenomen in CLP. De tekst ervan werd behouden, maar de nummering werd aangepast.

Waarschuwingzin	CLP aanduiding	Tekst
R1	EUH001	In droge toestand ontplofbaar
R6	EUH006	Ontplofbaar met en zonder lucht
R14	EUH014	Reageert heftig met water
R18	EUH018	Kan bij gebruik een ontvlambaar/ontplofbaar damp-luchtmengsel vormen
R19	EUH019	Kan ontplofbare peroxiden vormen
R44	EUH044	Ontploffingsgevaar bij verwarming in afgesloten toestand

5.2. Gezondheidsgevaaren

5.2.1. Acute toxiciteit

Acuut toxische stoffen en mengsels kunnen de gezondheid van werknemers schaden na een enkele blootstelling of na verschillende blootstellingen gedurende een korte periode (enkele uren). De schadelijke effecten kunnen veroorzaakt worden

door ingestie (orale blootstelling), huidcontact (dermale blootstelling) of door inademing. CLP heeft de reikwijdte van de indeling voor acute toxiciteit niet gewijzigd, maar voor wat betreft de waarden van de doses gebruikt voor de onderverdeling in categorieën zijn er wel belangrijke verschillen tussen beide systemen. Dit wil zeggen dat, vergeleken met het oude systeem, bepaalde stoffen en mengsels in CLP in een hogere gevarencategorie kunnen ingedeeld zijn.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Zeer giftig	R26: Zeer giftig bij inademing R27: Zeer giftig bij aanraking met de huid R28: Zeer giftig bij opname door de mond	 Gevaar	Acute toxiciteit categorie 1 Acute toxiciteit categorie 2	H300: Dodelijk bij inslikken H310: Dodelijk bij contact met de huid H330: Dodelijk bij inademing.
 Giftig	R23: Giftig bij inademing R24: Giftig bij aanraking met de huid R25: Giftig bij opname door de mond		Acute toxiciteit categorie 3	H301: Giftig bij inslikken H311: Giftig bij contact met de huid H331: Giftig bij inademing
 Schadelijk	R20: Schadelijk bij inademing R21: Schadelijk bij aanraking met de huid R22: Schadelijk bij opname door de mond	 Waarschuwing	Acute toxiciteit categorie 4	H302: Schadelijk bij inslikken H312: Schadelijk bij contact met de huid H332: Schadelijk bij inademing

Merk op dat dezelfde gevarenaanduiding wordt gebruikt voor acuut toxische stoffen en mengsels van categorie 1 en categorie 2. Op basis van het etiket zal dus niet kunnen afgeleid worden in welke gevarencategorie uw stof of mengsel is ingedeeld: hiervoor zal het VIB geraadpleegd moeten worden als dit van belang is voor uw risicobeheerssysteem. CLP heeft eveneens specifieke bepalingen voor de behandeling van mengsels waarvan er niet voor alle bestanddelen toxiciteitsgegevens beschikbaar zijn. De zin 'het mengsel bestaat voor x procent uit één of meer bestanddelen waarvan de toxiciteit niet bekend is' wordt dan aan het etiket

toegevoegd. Dit moet geen onnodige ongerustheid veroorzaken: deze informatie was ook niet gekend in het RGP systeem – dit is gewoon een betere communicatie van de bestaande informatie.

Merk op dat het GHS de categorie "Acute Tox 5" omvat voor stoffen met een acuut toxisch effect (ATE) niveau van 2000-5000 mg/kg. In Europa is de maximum aangewezen dosering voor dierproeven echter slechts 2000 mg/kg: het gebruik van hogere doses tot 5000 mg/kg wordt ontmoedigd omwille van het dierenwelzijn. Sommige internationale etiketten kunnen dus categorie 5 weergeven (niet voorzien van een pictogram).

5.2.2. Huidcorrosie en -irritatie

Bijtende (corrosieve) stoffen en mengsels kunnen ernstige schade aan de huid en brandwonden veroorzaken, die tijd nodig hebben om te genezen en tot permanente schade zoals littekens kunnen leiden. Irriterende stoffen en mengsels kunnen roodheid, ontsteking, e.d. van de huid veroorzaken, maar meestal geneest dit na korte tijd. Er is een goede correlatie tussen de indelingscriteria van het oude RGS systeem en CLP voor bijtende en irriterende werking. Merk op dat dezelfde H-zin gebruikt wordt voor de drie huidcorrosie categorieën

(1A/1B/1C). Om de exacte gevarencategorie te kennen moet in dit geval dus het VIB geraadpleegd worden, als dit van belang is voor uw beheersmaatregelen.

De algemene concentratiegrenzen die in het CLP systeem gebruikt worden om de indeling van mengsels die bijtende of irriterende stoffen bevatten te berekenen zijn significant lager dan degene gebruikt in het oude RGP. Bijgevolg wordt verwacht dat, in vergelijking met het oude systeem, veel meer mengsels zullen ingedeeld worden als bijtend en/of irriterend in het nieuwe systeem.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Bijtend	R35: Veroorzaakt ernstige brandwonden R34: Veroorzaakt brandwonden	 Gevaar	Huidcorrosie categorie 1A Huidcorrosie categorieën 1B & 1C	H314: Veroorzaakt ernstige brandwonden en oogletsel
 Irriterend	R38: Irriterend voor de huid	 Waarschuwing	Huidirritatie categorie 2	H315: Veroorzaakt huidirritatie

5.2.3. Ernstig oogletsel en irritatie

Net zoals bijtende stoffen en mengsels kunnen stoffen en mengsels die ingedeeld zijn op basis van hun vermogen om oogletsel te veroorzaken, tot ernstige en blijvende gevolgen leiden. Oogirriterende stoffen en mengsels kunnen effecten veroorzaken die op vrij korte termijn genezen.

De algemene concentratiegrenzen die in het CLP systeem gebruikt worden voor de berekeningen om mengsels die dergelijke stoffen bevatten in te delen zijn aanzienlijk lager dan deze in het oude RGP systeem. Daarom wordt verwacht dat er onder CLP veel meer mengsels in deze klasse zullen worden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Irriterend	R41: Gevaar voor ernstig oogletsel	 Gevaar	Oogletsel categorie 1	H318: Veroorzaakt ernstig oogletsel
	R36: Irriterend voor de ogen	 Waarschuwing	Oogirritatie categorie 2	H319: Veroorzaakt ernstige oogirritatie

5.2.4. Allergenen

Allergenen zijn stoffen die, na een initiële blootstelling, een allergische reactie kunnen uitlokken zoals b.v. astma (inhalatieallergenen) of een allergische huidreactie (huidallergenen).

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 schadelijk (R42) irriterend (R43)	R42: Kan overgevoeligheid veroorzaken bij inademing	 Gevaar	Inhalatieallergeen categorie 1 en subcategorie 1(A) en 1(B)	H334: Kan bij inademing allergie- of astmasymptomen of ademhalingsmoeilijkheden veroorzaken
	R43: Kan overgevoeligheid veroorzaken bij contact met de huid	 Waarschuwing	Huidallergeen categorie 1 en subcategorie 1(A) en 1(B)	H317: Kan een allergische huidreactie veroorzaken.

5.2.5. Mutageniteit in geslachtscellen

Mutagene stoffen en mengsels zijn stoffen en mengsels die tot erfelijke genetische schade kunnen leiden door het veroorzaken van veranderingen

in de geslachtscellen (i.e. in de sperma- en eicellen) die doorgegeven kunnen worden aan de volgende generatie. De indelingscriteria voor stoffen en mengsels in het oude en het nieuwe systeem zijn zeer gelijkaardig.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
	Cat. 1	 Gevaar	Mutageniteit in geslachtscellen categorie 1A	H340: Kan genetische schade veroorzaken (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)
	Cat. 2		Mutageniteit in geslachtscellen categorie 1B	
	Cat. 3	 Waarschuwing	Mutageniteit in geslachtscellen categorie 2	H341: Verdacht van het veroorzaken van genetische schade (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)

Zowel in het oude als in het nieuwe systeem gebruikt men de term "categorie 2", maar de betekenis ervan is verschillend. Vandaar dat het zeer belangrijk is om na te gaan welk

systeem gevolgd werd wanneer men een stof gaat gebruiken die is ingedeeld als mutageen, categorie 2.

5.2.6. Kankerverwekkendheid

Kankerverwekkende stoffen zijn stoffen die kanker kunnen veroorzaken. Ook in dit geval zijn de indelingscriteria voor stoffen en mengsels in het oude en het nieuwe systeem zeer gelijklopend.

Zowel in het oude als in het nieuwe systeem gebruikt men de term “categorie 2”, maar de betekenis ervan is verschillend. Vandaar dat het zeer belangrijk is om na te gaan welk systeem gevolgd werd wanneer men een stof gaat gebruiken die is ingedeeld als kankerverwekkend, categorie 2.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
	Cat. 1 R45: Kan kanker veroorzaken	 Gevaar	Kankerverwekkendheid categorie 1A	H350: Kan kanker veroorzaken (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)
	Cat. 2 R49: Kan kanker veroorzaken bij inademing		Kankerverwekkendheid categorie 1B	
	Cat. 3 R40: Carcinogene effecten zijn niet uitgesloten	 Waarschuwing	Kankerverwekkendheid categorie 2	H351: Verdacht van het veroorzaken van kanker (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)

5.2.7. Voortplantingstoxiciteit

Voor de voortplanting toxische stoffen en mengsels zijn stoffen en mengsels met nadelige effecten op de vruchtbaarheid of op de ontwikkeling van het nageslacht. Ook in dit geval zijn de indelingscriteria voor stoffen en mengsels in het oude en het nieuwe

systeem zeer gelijklopend. Zowel in het oude als in het nieuwe systeem gebruikt men de term “categorie 2”, maar de betekenis ervan is verschillend. Vandaar dat het zeer belangrijk is om na te gaan welk systeem gevolgd werd wanneer men een stof gaat gebruiken die is ingedeeld als toxisch voor de voortplanting, categorie 2.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
	Cat. 1 R60: Kan de vruchtbaarheid schaden	 Gevaar	Voortplantingstoxiciteit categorie 1A	H360: Kan de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden
	Cat. 2 R61: Kan het ongeboren kind schaden		Voortplantingstoxiciteit categorie 1B	
	Cat. 3 R62: Mogelijk gevaar voor verminderde vruchtbaarheid R63: Mogelijk gevaar voor beschadiging van het ongeboren kind	 Waarschuwing	Voortplantingstoxiciteit categorie 2	H361: Kan mogelijks de vruchtbaarheid of het ongeboren kind schaden
—	R64: Kan schadelijk zijn via de borstvoeding	—	Effecten op en via lactatie	H362: Kan schadelijk zijn via de borstvoeding

5.2.8. Specifieke doelorgaan-toxiciteit (STOT: Specific target organ toxicity)

Specifieke doelorgaan-toxiciteit is het vermogen van een stof of mengsel om schade te berokkenen aan specifieke organen in het lichaam, zoals het bloed, de lever of het zenuwstelsel, en dit bij doses lager dan degene die

een algemener toxisch effect geven. STOT effecten kunnen plaatsvinden na een eenmalige blootstelling of na herhaalde blootstelling:

Specifieke doelorgaan-toxiciteit – eenmalige blootstelling (SE: single exposure): de indelingscriteria voor stoffen en mengsels in het oude en het nieuwe systeem zijn zeer gelijklopend.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingsszinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 (Zeer) giftig	R39: Gevaar voor ernstige onherstelbare effecten In combinatie met één of meerdere van de volgende waarschuwingsszinnen: R26, R28 of R23, R24, R25	 Gevaar	Specifieke doelorgaan-toxiciteit bij eenmalige blootstelling categorie 1	H370: Veroorzaakt schade aan organen (of betrokken organen) (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)
 Schadelijk	R68: Onherstelbare effecten zijn niet uitgesloten In combinatie met één of meerdere van de volgende waarschuwingsszinnen: R20, R21, R22	 Waarschuwing	Specifieke doelorgaan-toxiciteit bij eenmalige blootstelling categorie 2	H371: Kan schade aan organen (of betrokken organen) veroorzaken (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)
 Schadelijk	R37: Irriterend voor de ademhalingswegen R67: Dampen kunnen slaperigheid en duizeligheid veroorzaken	 Waarschuwing	Specifieke doelorgaan-toxiciteit bij eenmalige blootstelling categorie 3	H335: Kan irritatie van de luchtwegen veroorzaken; of H336: Kan slaperigheid of duizeligheid veroorzaken

Specifieke doelorgaantoxiciteit– herhaalde blootstelling (RE: repeated exposure): de indelingscriteria in het oude en nieuwe systeem zijn gelijkaardig,

maar op basis van de CLP criteria zullen enkele bijkomende stoffen en mengsels in deze klasse worden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Giftig	R48: Gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling In combinatie met één of meerdere van de volgende waarschuwingzinnen: R23, R24, R25	 Gevaar	Specifieke doelorgaantoxiciteit bij herhaalde blootstelling categorie 1	H372: Veroorzaakt schade aan organen (of betrokken organen) bij langdurige of herhaalde blootstelling (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)
 Schadelijk	R48: Gevaar voor ernstige schade aan de gezondheid bij langdurige blootstelling In combinatie met één of meerdere van de volgende waarschuwingzinnen: R20, R21, R22	 Waarschuwing	Specifieke doelorgaantoxiciteit bij herhaalde blootstelling categorie 2	H373: Kan schade aan organen (of betrokken organen) veroorzaken bij langdurige of herhaalde blootstelling (met vermelding van blootstellingsroute, indien van toepassing)
—	R33: Gevaar voor cumulatieve effecten			

5.2.9. Aspiratiegevaar

Aspiratietoxische chemicaliën zijn doorgaans koolwaterstoffen en oliën die ernstige gezondheidsschade zoals chemische longontsteking kunnen veroorzaken als de vloeistoffen de longen

zouden binnendringen. Door de CLP indelingscriteria, hoewel vergelijkbaar met de oude indelingscriteria, zullen hoogstwaarschijnlijk een paar bijkomende stoffen en mengsels voor dit effect worden ingedeeld.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwing-zinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Schadelijk	R65: Schadelijk: kan longschade veroorzaken na verslikken	 Gevaar	Aspiratiegevaar categorie 1	H304: Kan dodelijk zijn als de stof bij inslikken in de luchtwegen terechtkomt

5.2.10. Andere gezondheidsgevaaren

In de oude RGS/RGP zijn er een aantal waarschuwingssinnen opgenomen die geen deel uitmaken van het GHS. Deze aanvullende gevaren en waarschuwingssinnen zijn ongewijzigd overgenomen in CLP, behalve wat de nummering van de zinnen betreft.

Een mogelijke verandering die door de gebruikers zou kunnen worden opgemerkt is dat deze aanvullende EUH gevarenaanduidingen nu in een apart deel van het etiket in plaats van bij de andere gevarenaanduidingen en veiligheidsaanbevelingen worden geplaatst.

R68	EUH029	Vormt giftig gas in contact met water
R31	EUH031	Vormt giftig gas in contact met zuren
R32	EUH032	Vormt zeer giftig gas in contact met zuren
R66	EUH066	Herhaalde blootstelling kan een droge of een gebarsten huid veroorzaken
R70	EUH070	Giftig bij oogcontact
R71	EUH071	Bijtend voor de luchtwegen

5.3. Milieugevaren

5.3.1. Gevaar voor het aquatisch milieu

levende organismen (waaronder vissen, andere aquatische organismen en waterplanten). De indelingscriteria voor stoffen en mengsels in het nieuwe (CLP) en het oude (RGS/RGP) systeem zijn zeer gelijkaardig.

Dit betreft stoffen en mengsels die effecten op korte of lange termijn kunnen hebben op in water

Gevaaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingssinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Milieugevaarlijk	R50: Zeer vergiftig voor in het water levende organismen	 Waarschuwing	Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, acute toxiciteit categorie 1 'Aquatic Acute 1'	H400: Zeer giftig voor in het water levende organismen
	R50/53: Zeer vergiftig voor in het water levende organismen; kan in het aquatisch milieu op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken		Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, chronische toxiciteit categorie 1 'Aquatic Chronic 1'	H410: Zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen
	R51/53: Vergiftig voor in het water levende organismen; kan in het aquatisch milieu op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken	 —	Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, chronische toxiciteit categorie 2 'Aquatic Chronic 2'	H411: Giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingzinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
—	R52/53: Schadelijk voor in het water levende organismen; kan in het aquatisch milieu op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken	—	Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, chronische toxiciteit categorie 3 'Aquatic Chronic 3'	H412: Schadelijk voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen
—	R52: Schadelijk voor in het water levende organismen, R53: Kan in het aquatisch milieu op lange termijn schadelijke effecten veroorzaken	—	Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, chronische toxiciteit categorie 4 'Aquatic Chronic 4'	H413: Kan langdurige gevolgen voor in het water levende organismen hebben

Merk op dat 'Aquatic Acute 2 en 3' (Gevaarlijk voor het aquatisch milieu, acute toxiciteit, categorieën 2 en 3) niet gebruikt worden in CLP, ook al worden ze onder GHS beschreven. Het is dus mogelijk dat geïmporteerde chemicaliën met GHS-etiketten deze categorieën vermelden.

Deze categorieën zijn equivalent met de waarschuwingzinnen R51 en R52 uit het oude systeem en geven aan dat, ook al is er sprake van toxiciteit voor aquatische organismen, de stof snel zal afbreken in het milieu zodat er geen effecten op lange termijn optreden.

5.3.2. Gevaar voor de ozonlaag

Dit betreft stoffen en mengsels die het milieu kunnen schaden omdat ze een gevaar vormen voor de ozonlaag.

Gevaarsymbool en -aanduiding van de RGS/RGP	Waarschuwingzinnen	CLP pictogram en signaalwoord	Gevarenklasse en -categorie	Gevarenaanduiding
 Milieugevaarlijk	R59: Gevaarlijk voor de ozonlaag	 Waarschuwing	Gevaar voor de ozonlaag	H420: Schadelijk voor de volksgezondheid en het milieu door afbraak van ozon in de bovenste lagen van de atmosfeer

6. Veranderingen aan veiligheidsinformatiebladen en andere documenten

De verplichting om een veiligheidsinformatieblad te verstrekken is opgenomen in de REACH-verordening, waarin aangegeven wordt wanneer een veiligheidsinformatieblad moet worden verstrekt, en welk formaat moet worden gebruikt. Door REACH werden er enkele wijzigingen aangebracht aan de vroegere indeling, die verder werd gewijzigd door Verordening (EU) Nr. 453/2010, ter aanpassing van REACH. De nieuwe indeling is beter afgestemd op de aanbevolen indeling van het GHS, en bevat ook bijkomende informatie die op basis van REACH verkregen wordt. Naast de overname van de 16 vertrouwde rubrieken, wordt de informatie

in elke rubriek van het VIB ook onderverdeeld in een reeks gestandaardiseerde punten, zodat u de informatie die u nodig hebt gemakkelijk kan terugvinden. De nieuwe bepalingen in verband met het VIB leggen ook op dat alle punten moeten worden ingevuld – het VIB mag dus geen blanco punten bevatten (alhoewel in rubriek 3 enkel subrubriek 3.1 (voor stoffen) of 3.2 (voor mengsels) moet worden vermeld). Dit hoofdstuk is niet bedoeld als uitvoerig richtsnoer voor het gebruik van veiligheidsinformatiebladen, maar om de aandacht te vestigen op een aantal van de belangrijkste wijzigingen die werden geïntroduceerd in veiligheidsinformatiebladen.

VIB rubriek	Belangrijkste wijzigingen
RUBRIEK 1: Identificatie van de stof of het mengsel en van de vennootschap/ onderneming	<p>Punt 1.1 – REACH registratienummers voor stoffen moeten vermeld worden als een stof geregistreerd is.</p> <p>Punt 1.2 – Details van relevante geïdentificeerde gebruiken van de stof of het mengsel, en ook elk ontraden gebruik, met een verklaring waarom de stof of het mengsel niet mag worden gebruikt voor dat doel. Als de stof geregistreerd is onder REACH, of als een mengsel één of meer onder REACH geregistreerde stoffen bevat, moeten deze gebruiken overeenstemmen met de blootstellingsscenario's bijgevoegd bij het VIB.</p>
RUBRIEK 2: Identificatie van de gevaren	<p>Punt 2.1 – Indeling van de stof of het mengsel overeenkomstig de RGS/RGP en overeenkomstig CLP.</p> <p>Punt 2.2 – Etiketteringselementen: deze informatie werd verplaatst van Punt 15 van het VIB naar Punt 2.2.</p> <p>Voor stoffen en voor mengsels die overeenkomstig CLP werden geëtiketteerd vóór 1 juni 2015, moeten de indeling en de etikettering van het product zowel overeenkomstig RGS/RGP als overeenkomstig CLP gegeven worden. Vanaf 1 juni 2015 moet enkel de indeling en etikettering overeenkomstig CLP vermeld worden. Bepaalde veiligheidsinformatiebladen voor mengsels die al in de toeleveringsketen waren vóór 1 juni 2015 kunnen de RGS/RGP indeling en etikettering tot 1 juni 2017 blijven vermelden.</p> <p>In sommige gevallen zou u enige verschillen kunnen opmerken tussen de indeling van een chemisch agens in Punt 2.1 en de etikettering in Punt 2.2. Dit ten gevolge van het feit dat sommige H-zinnen informatie herhalen, zodat de vermelding van beide zinnen onnodig is. Als een stof bijvoorbeeld ingedeeld is als 'Aquatic Acute 1, H400: zeer giftig voor in het water levende organismen' en ook als 'Aquatic Chronic 1, H410: zeer giftig voor in het water levende organismen, met langdurige gevolgen', moet enkel H410 op het etiket vermeld worden.</p> <p>Punt 2.3 – Informatie over andere gevaren die geen indeling en etikettering tot gevolg hebben.</p>

VIB rubriek	Belangrijkste wijzigingen
RUBRIEK 3: Samenstelling en informatie over de bestanddelen	<p>Punt 3.1 (Stoffen) – Dit punt zal normaal gesproken geen indelingsinformatie bevatten – zie Rubriek 2.</p> <p>Punt 3.2 (Mengsels) – De CLP indelingen voor bestanddelen van mengsels zullen in dit deel van het VIB vermeld worden wanneer deze informatie ter beschikking gesteld is van de leverancier, evenals de RGS indelingen van deze bestanddelen. Vanaf juni 2015 moeten de RGS indelingen van de bestanddelen niet meer vermeld worden.</p> <p>Wanneer bestanddelen zijn geregistreerd en de desbetreffende informatie is doorgegeven aan de leverancier van het mengsel worden hun REACH registratienummers vermeld.</p>
RUBRIEK 4: Eerstehulpmaatregelen	Punt 4.2 – Naast een beschrijving van de eerstehulpmaatregelen in punt 4.1, bevat dit punt van het VIB informatie over de waarschijnlijke symptomen en effecten van blootstelling, zowel acuut als uitgesteld.
RUBRIEK 5: Brandbestrijdingsmaatregelen	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen.
RUBRIEK 6: Maatregelen bij het accidenteel vrijkomen van de stof of het mengsel	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen.
RUBRIEK 7: Hantering en opslag	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen. Voor onder REACH geregistreerde stoffen en mengsels met geregistreerde bestanddelen moeten de beschreven risicobeheersmaatregelen overeenstemmen met het blootstellingsscenario, indien dat gegeven werd.
RUBRIEK 8: Maatregelen ter beheersing van blootstelling/persoonlijke bescherming	<p>Punt 8.1 – Afgeleide doses zonder effect (DNELs), afgeleide dosis met minimaal effect (DMELs) en voorspelde concentraties zonder effect (PNECs) leveren bijkomende informatie op over blootstellingsniveaus, veilig voor de menselijke gezondheid en het milieu, en zullen opgenomen worden voor geregistreerde stoffen indien vereist voor de registratie, en voor geregistreerde bestanddelen van een mengsel. Bij het uitvoeren van uw risicobeoordeling op de werkplaats, moet er gestreefd worden de blootstelling van de werknemers te reduceren door middel van passende risicobeheersmaatregelen om aldus zo laag mogelijke blootstellingsniveaus onder de DNEL en DMEL te garanderen.</p> <p>Punt 8.2 – Voor onder REACH geregistreerde stoffen en mengsels die geregistreerde bestanddelen bevatten moeten de beschreven risicobeheersmaatregelen overeenkomen met het blootstellingsscenario, indien dat gegeven werd.</p>
RUBRIEK 9: Fysische en chemische eigenschappen	Punt 9.1 – Onder dit punt vindt men een uitgebreidere set van fysisch-chemische eigenschappen die nuttig zijn voor het uitvoeren van risicobeoordelingen.
RUBRIEK 10: Stabiliteit en reactiviteit	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen.
RUBRIEK 11: Toxicologische informatie	Punt 11.1 – Naargelang stoffen het REACH registratieproces doorlopen, komen er meer gegevens beschikbaar en zal dit punt meer gedetailleerde informatie bevatten over de verwachte gezondheidseffecten van stoffen en mengsels, en testgegevens om deze conclusies te ondersteunen.
RUBRIEK 12: Ecologische informatie	Punt 12.5 – In de toekomst moeten veiligheidsinformatiebladen aangeven of er een evaluatie is uitgevoerd om te bepalen of de stof of stoffen als bestanddelen van een mengsel zijn beoordeeld op PBT (persistent, bioaccumulerend, toxisch) of zPzB (zeer persistent, zeer bioaccumulerend) eigenschappen.
RUBRIEK 13: Instructies voor verwijdering	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen.
RUBRIEK 14: Informatie met betrekking tot het vervoer	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen.
RUBRIEK 15: Regelgeving	Punt 15.1 – Dit punt zal niet langer informatie over de etikettering van de stof of het mengsel bevatten. Het zal gegevens bevatten over eventuele specifieke nationale wettelijke bepalingen, indien van toepassing. Het zal ook gegevens bevatten over een eventuele autorisatie of beperkingen op basis van REACH voor de stof of de stof als bestanddeel van een mengsel.
RUBRIEK 16: Overige informatie	Significante veranderingen niet waarschijnlijk tenzij er nieuwe informatie over de gevaren van de stof of het mengsel wordt verkregen.

VIB rubriek	Belangrijkste wijzigingen
Bijlage	<p>Blootstellingsscenario's moeten worden opgenomen in een bijlage bij het VIB in geval van geregistreerde gevaarlijke stoffen die worden vervaardigd of ingevoerd door de registrant in hoeveelheden van 10 ton per jaar of meer.</p> <p>In blootstellingsscenario's worden de voorwaarden omschreven waarbij de stof volgens de beoordeling door de leverancier veilig kan worden gebruikt.</p> <p>Het blootstellingsscenario geeft advies over de hoeveelheid te gebruiken stof, de frequentie en de duur van de blootstelling, de operationele controles en risicobeheersmaatregelen gebruikt bij het werken met de stof of met mengsels die de stof bevatten.</p> <p>Indien een stof voor meerdere toepassingen onder verschillende omstandigheden kan gebruikt worden, kunnen afzonderlijke blootstellingsscenario's worden ontwikkeld voor elk gebruik of voor elke groep van toepassingen. U moet er dan voor zorgen dat u het meest geschikte blootstellingsscenario voor uw gebruik van de stof of van het mengsel identificeert.</p> <p>Als u hulp nodig heeft om informatie in het blootstellingsscenario te begrijpen of om te bepalen welk blootstellingsscenario relevant is voor uw gebruik, moet u contact opnemen met uw leverancier.</p>

Indeling volgens de RGS/RGP en volgens CLP voor stoffen en mengsels die al geëtiketteerd werden volgens CLP tot 1 juni 2015.

Informatie op het etiket met inbegrip van alle pictogrammen.

Indeling van stoffen die bestanddeel zijn van een mengsel volgens zowel de RGS als CLP voor mengsels tot 1 juni 2015.

RUBRIEK 2: Identificatie van de gevaren

2.1 Indeling van de stof of het mengsel

Overeenkomstig Richtlijn 1999/45/EG
Schadelijk, Xn; R22 Schadelijk bij opname door de mond
Irriterend, Xi; R36/38 Irriterend voor de ogen en voor de huid

Overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1272/2008
Acute Toxiciteit (Oraal) Categorie 4, H302 Schadelijk bij inslikken
Huidirritatie Categorie 2, H315 Veroorzaakt huidirritatie
Oogirritatie Categorie 2, H319 Veroorzaakt ernstige oogirritatie

2.2 Etiketteringselementen

Waarschuwing
H302 Schadelijk bij inslikken.
H315 Veroorzaakt huidirritatie.
H319 Veroorzaakt ernstige oogirritatie.
P280 Beschermende handschoenen/beschermende kleding/ oogbescherming/gelaatsbescherming dragen.
P301 + P312 NA INSLIKKEN: bij onwel voelen een VERGIFTIGINGSCENTRUM of een arts raadplegen.
P302 + P352 BIJ CONTACT MET DE HUID: met veel water en zeep wassen.
P305 + P351 + BIJ CONTACT MET DE OGEN: voorzichtig afspoelen met water gedurende een aantal minuten; contactlenzen verwijderen, indien mogelijk; blijven spoelen.
P337 + P313 Bij aanhoudende oogirritatie: een arts raadplegen.
P101 Bij het inwinnen van medisch advies de verpakking of het etiket meenemen.

2.3 Andere gevaren
Geen andere gevaren geïdentificeerd

RUBRIEK 3: Samenstelling en informatie over de bestanddelen

3.2 Mengsels

Naam	CAS Nr	Concentratie	Indeling
Xxxx xxxxxx xxxxxxxxxxxx	xxxxxx	<20%	Xi; R36/38 (RGS)
			Huidirritatie categorie 2 H315, oogirritatie Categorie 2 H319 (CLP verordening nr 1272/2008)
Xxxx xxxxxx xxxxxxxxxxxx	xxxxxx	<5%	Xi; R36 (RGS)
			Oogirritatie Categorie 2 H319 (CLP verordening nr 1272/2008)
Xxxx xxxxxx xxxxxxxxxxxx	xxxxxx	<2%	O; R8, T; R25 N; R50 (RGS)
			Oxiderende vaste stof Categorie 3 H272, acute toxiciteit Categorie 3 H301 Aquatic acute 1 H400 (CLP verordening nr 1272/2008)

Zie rubriek 16 voor een volledige beschrijving van de R-zinnen en gevarenaanduidingen.

7. Bijlagen

7.1. Bijlage 1 – Bijkomende informatiebronnen

Informatie over de vijf Koninklijke besluiten over bescherming van werknemers die in deze brochure besproken worden (het KB chemische agentia (11 maart 2002), het KB kankerverwekkende en mutagene agentia (2 december 1993), het KB veiligheids- en gezondheidssignalering (17 juni 1997), het KB moederschapsbescherming (2 mei 1995) en het KB jongeren op het werk (3 mei 1999)) en de links naar de volledige teksten ervan is beschikbaar op http://www.werk.belgie.be/welzijn_op_het_werk.aspx

Informatie over de overeenkomstige Europese richtlijnen (de richtlijn chemische agentia (98/24/EG), de richtlijn kankerverwekkende en mutagene agentia (2004/37/EG), de richtlijn veiligheidssignalering (92/58/EEG), de richtlijn zwangere werkneemsters (92/85/EEG) en de richtlijn jongeren op het werk (94/33/EG)) en de links naar de volledige teksten ervan is beschikbaar op http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/health_hygiene_safety_at_work/index_nl.htm.

Verordening (EG) Nr. 1907/2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH)

Links naar de REACH verordening, de latere aanpassingen ervan en de rectificaties zijn beschikbaar op de website van het ECHA: <http://echa.europa.eu/nl/regulations/reach/>

Verordening (EG) Nr. 1272/2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels (CLP verordening)

Links naar de CLP verordening, de latere aanpassingen ervan en de rectificaties zijn beschikbaar op de website van het ECHA: <http://echa.europa.eu/nl/regulations/clp>

Nationale helpdesks

Informatie over de REACH en CLP helpdesks in 27 lidstaten kan gevonden worden op:

<http://echa.europa.eu/nl/support/helpdesks/national-helpdesks/list-of-national-helpdesks>

Informatie over het wereldwijd geharmoniseerd systeem voor de indeling en etikettering van chemische stoffen kan gevonden worden op de UNECE website: http://live.unece.org/trans/danger/publi/ghs/ghs_welcome_e.html

Aanbevelingen over het vervoer van gevaarlijke goederen: “UN Manual on tests and criteria” (2010); (gratis downloadbaar van <http://www.unece.org/trans/danger/danger.htm>)

Richtsnoeren voor CLP (beschikbaar op de ECHA website):

<http://www.echa.europa.eu/nl/web/guest/support/guidance>

- ▶ Inleidend richtsnoer voor de CLP-verordening
- ▶ Richtsnoer voor de toepassing van de CLP-criteria
- ▶ Q & A document (achtergrondinformatie, hoofdlijnen, procedures)
- ▶ FAQ (helpdesks, praktisch en technisch advies)

Richtsnoeren voor REACH (beschikbaar op ECHA website)

<http://www.echa.europa.eu/nl/web/guest/support/guidance>

- ▶ Richtsnoer over informatie-eisen en beoordeling chemische veiligheid; meerbepaald
 - hoofdstuk R.3.4 voor informatiebronnen voor gevaarlijke chemicaliën
 - hoofdstuk R4 voor evaluatie van de beschikbare informatie
 - hoofdstuk R7 voor eindpunten - richtlijnen
- ▶ Richtsnoer voor downstreamgebruikers

Andere nuttige documenten

“Criteria on human health and the environment: Comparison between the current EU and the GHS Criteria” (Dec. 2007)

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/chemicals/files/ghs/ghs_comparison_classifications_dec07_en.pdf

MS Excel file met signaalwoorden, gevarenaanduidingen en veiligheidsaanbevelingen in 23 talen

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/chemicals/files/ghs/signalwords_hs_ps_en.xls

“Guidance for employers on controlling risks from chemicals – Interface between CAD and REACH at the workplace”:

<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=6126&langId=en>

Richtsnoeren opgesteld door het Europese Agentschap voor Veiligheid en Gezondheid op het Werk (EU-OSHA) (in 19 verschillende talen)

Facts 40 - Huidsensibilisatoren

(<https://osha.europa.eu/nl/publications/factsheets/40>)

Facts 39 - Inhalatie-allergenen

(<https://osha.europa.eu/nl/publications/factsheets/39>)

Facts 35 - Informatieverspreiding over gevaarlijke stoffen

(<https://osha.europa.eu/nl/publications/factsheets/35>)

Facts 34 - Verwijderen en vervangen van gevaarlijke stoffen

(<https://osha.europa.eu/nl/publications/factsheets/34>)

Facts 33 - Inleiding over gevaarlijke stoffen op het werk

(<http://osha.europa.eu/en/publications/factsheets/33/view>)

Richtsnoeren ontwikkeld door de bevoegde autoriteiten van de lidstaten en door andere nationale organisaties.

	Link
Austria	WKO – Das GHS-System in der Praxis – Ein Leitfaden zur Einstufung und Kennzeichnung in der EU http://portal.wko.at/wk/dok_detail_file.wk?angid=1&docid=1272806&conid=450339
Belgium	Chemicals: read the label, it protects you
	CLP helpdesk – Frequently asked questions
Cyprus	CLP poster
France	INERIS: Labelling and classification of chemical change: an overview in 15 minutes http://clp-info.ineris.fr/files/CLP_vue-d-ensemble_banni%C3%A8re_icone.pdf
	INERIS: CLP – Calendar on the transitional period http://clp-info.ineris.fr/files/P%C3%A9riode%20de%20transition%20-%20CLP.pdf
	INERIS: CLP – Frequently asked questions
Germany	BAUA (2011): REACH – Info 8: Next steps under the EU REACH regulation
	BAUA (2011): Frequently asked questions on CLP http://www.umweltdaten.de/publikationen/fpdf-l/3973.pdf
	Umweltbundesamt (2010): Operational implementation of the CLP regulation – The ‘five steps’ approach
Greece	CLP – Brochure
	CLP – Fact wallet
	CLP – In brief
	Determination of penalties for the performance of CLP
Iceland	UMHVERFISSTOFNUN: CLP and REACH
	UMHVERFISSTOFNUN: Further clarification of the provisions of CLP regulation
	UMHVERFISSTOFNUN: Classification of reference materials in the preparation of reports in the classification and labelling files
	UMHVERFISSTOFNUN (2010): Regulation on classification, labelling and packaging
Ireland	HSA (2010a): Reclassification and Notification of Chemicals (Webinar)
	HSA (2010b): CLP Poster 1, Classification and labelling elements
	HSA (2010c): CLP Poster 2, Hazard and precautionary statements
	HSA (2010d): 2010 Seminar slides
	HSA (undated a): classification, labelling and packaging (clp) of substances and mixtures under EU CLP regulation
	HSA (2011): Chemical distributor duties REACH and CLP
Italy	http://www.lavoro.gov.it/Lavoro/SicurezzaLavoro/PrimoPiano/20110701_Lettera_Circolare.htm
	http://www.salute.gov.it/sicurezzaChimica/sicurezzaChimica.html
Malta	Malta Standards Authority (undated): Notification under the CLP regulation
	MCCAA (undated b): The CLP regulations – Classification, labelling and packaging of chemicals
Netherlands	National government (2009): Reporting implications for EU-GHS licensing authorities
	Senter Novem (2009): Note EU-GHS implications for licensing authorities
	SIRA Consulting (2008): Dutch research into the consequences of the CLP Regulation for the Dutch business
	National government (undated): EU-GHS – Education
	National government (undated): EU-GHS FAQs
Sweden	KEMI: Klassificering, märkning och förpackning
	NKG (2010): CLP workshop
	KEMI (2009): Poster of present and new symbols
United Kingdom	RoSPA(2009): Young workers
	Business Link (undated): Employing older workers
	Directgov (undated): Employers’ health and safety responsibilities
	HSE (undated): A guide for new and expectant mothers who work
	SOHAS (2007): Health and safety at work for pregnant women and new mothers – Information for employers

7.2. Bijlage 2 – Verklarende woordenlijst

ADN	European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Inland Waterways (Europees verdrag betreffende het internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over binnenwaterwegen)
ADR	European Agreement concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road (Europees verdrag betreffende het internationaal vervoer van gevaarlijke goederen over de weg)
ATE	acute toxiciteitsschattingen (Acute Toxicity Estimate)
Autorisatie	Een systeem waardoor het op de markt brengen en het gebruik van zeer risicovolle stoffen autorisatieplichtig kan worden gemaakt. Stoffen die onder dit systeem vallen zijn opgenomen in Bijlage XIV van de REACH verordening, en kunnen niet op de markt worden gebracht of gebruikt zonder een autorisatie.
Beperking	Elke voorwaarde voor of elk verbod op de vervaardiging, het gebruik of het in de handel brengen van een stof. De stoffen met door REACH opgelegde beperkingen en de voorwaarden van deze beperkingen zijn opgenomen in bijlage XVII bij de REACH verordening.
CA	Bevoegde autoriteit (Competent Authority)
CLP	Verordening (EG) Nr. 1272/2008 betreffende de indeling, etikettering en verpakking van stoffen en mengsels
CMR	Verzamelnaam voor kankerverwekkende, mutagene en reprotoxische stoffen
DMEL	Afgeleide dosis met minimaal effect (Derived Minimum Effect Level)
DNEL	Afgeleide dosis zonder effect (Derived No-Effect Level)
DPD	Dangerous Preparations Directive (1999/45/EC)
RGP	Regelgeving gevaarlijke preparaten (KB 11 januari 1993)
DSD	Dangerous Substances Directive (67/548/EEC)
RGS	Regelgeving gevaarlijke stoffen (KB 24 mei 1982)
EC50	Concentratie waarbij bij 50% van de testorganismen na een bepaalde blootstellingduur een effect optreedt (b.v. immobilisering bij Daphnia).
EUH zin	Zinnen in CLP, specifiek voor EU, als aanvulling op de GHS H-zinnen.
Ext-SDS	Uitgebreid veiligheidsinformatieblad (REACH) met blootstellingsscenario's (Extended safety data sheet)
GHS	Wereldwijd geharmoniseerd systeem voor de indeling en etikettering van chemische stoffen (Globally Harmonised System of Classification and Labelling of Chemicals) (ook gekend als 'paars boek')
H-zin	Gevarenaanduiding CLP equivalent voor de R-zin
ICAO	International Civil Aviation Organization (annex "Safe Transport of Dangerous Goods by Air") Luchtvervoer van gevaarlijke stoffen
IMDG-code	International Maritime Dangerous Goods Code = code voor het vervoer van gevaarlijke stoffen over zee
LC50	Letale concentratie waarbij 50% van de geteste dieren in een test over inhalatoire blootstelling sterft.
LD50	Letale dosis waarbij 50% van de geteste dieren in een test over orale of dermale blootstelling sterft.

NOAEL	Dosis of concentratie waarbij geen schadelijk effect werd vastgesteld (No Observed Adverse Effect Level) Gewoonlijk gebruikt in testen op zoogdieren met herhaalde toediening. Schadelijk effect wil zeggen ernstige schade (duidelijke functionele verstoring of morfologische verandering die toxicologisch significant is), dus deze waarde is hoger dan de "no observed effect level" (NOEL).
NOEC	Concentratie waarbij geen effect werd vastgesteld (No Observed Effect Concentration) (concentratie - meestal in ecotoxicologische tests - waarin geen nadelige effecten worden waargenomen)
OEL	Grenswaarde voor beroepsmatige blootstelling (Occupational Exposure Limit)
P-zin	Veiligheidsaanbeveling CLP equivalent voor de S-zin
PBT	Persistent, Bioaccumulerend en Toxisch
PNEC	Voorspelde concentratie zonder effect (Predicted No Effect Concentration) (voor ecotoxicologische effecten)
REACH	Verordening (EG) Nr. 1907/2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen
RID	Regulations concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Rail (Bepalingen betreffende het vervoer van gevaarlijke stoffen per spoor)
RMM	Risicobeheersmaatregel (Risk Management Measure)
Signaalwoord	CLP equivalent voor gevaaraanduiding
STOT	Specifieke doelorgaantoxiciteit (Specific Target Organ Toxicity)
UNTDG	Aanbevelingen over het vervoer van gevaarlijke goederen (UN transport of dangerous goods recommendations) (ook gekend als 'oranje boek')
VIB	Veiligheidsinformatieblad
VOC	Vluchtige organische verbinding (Volatile Organic Compound)
zPzB	Zeer persistent en zeer bioaccumulerend

FEDERALE OVERHEIDSDIENST
Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
Ernest Blerotstraat 1 - 1070 Brussel